

Penta Unió
Oktatási Centrum

**Adótudatosság és adóelkerüléssel kapcsolatos
lakossági vélemények változása Magyarországon**

Angyal József
Nemzetközi adózás szak

Budapest, 2008.

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés	1
2. Történeti áttekintés	4
2.1. APEH feladatai, adótörvények	11
2.2. Adótudatosság, adózási fegyelem, adócsalás	12
2.3. Lakossági adótudatosság kialakulását befolyásoló események	13
3. Lakossági adóelkerülési módszerek	14
4. Adóellenőrzések hatása az adótudatosságra és az adóelkerülésre	15
4.1. Ellenőrzésre kiválasztást befolyásoló tényezők	15
4.2. Konkrét ellenőrzés hatása, adózói magatartás változása	16
4.3. Adóellenőrzések szakmai színvonala, jogszerűsége	16
4.4. Adótanácsadók, adószakértők szerepe az ellenőrzési eljárások során	18
5. Az APEH adótudatosság elleni tevékenysége: jogszabályi kereteket túllépése ..	18
5.1. Adójóváírás téves számítása a 2002. évre	18
5.2. Adójóváírásnál a saját kárára tévedhet az adózó	22
5.3. Jogszabályi keretek túllépése a Vagyonosodási vizsgálatokban	23
5.3.1. Megbízólevél, nyilatkozattétel, együttműködési kötelezettség	25
5.3.2. Mikor, kit terhel a Bizonyítási kötelezettség	29
5.3.3. Bankszámlaforgalom felhasználása az ellenőrzési eljárásban	32
5.3.4. Az adóhatóság mérlegelés lehetősége	34
5.3.5. Adóalap becsléssel történő megállapítása	36
5.3.6. Kapcsolódó vizsgálatok eredményének felhasználása	40
5.3.7. Családi bevételek vizsgálata	41
6. Adóhatósági döntések (határozatok)	43
6.1. Elsőfokú határozatok	44
6.2. Másodfokú határozatok	45
7. Bírósági eljárások, ítéletek hatása az adótudatosságra	46
7.1. Adózók szakmai képviselete a bírósági eljárásban	48
7.2. Bírósági gyakorlat konkrét esetek kapcsán ..	49
7.3. Legfelsőbb Bírósági döntések gyakorlati jelentősége	51
8. Megoldási javaslat az adózók kiszolgáltatottságának mérséklésére	53
9. Összefoglalás	54
Irodalom jegyzék:	57

1. Bevezetés

Az adóztatás, adótudatosság, adóelkerülés kifejezésekkel való ismerkedés a rendszerváltás környékére tehető, tehát viszonylag új keletű kifejezések, viselkedési formák. A költségvetési oldalról keletkező erőteljes bevételi igény miatt kezdetektől fogva az Adóhatóság elsőrendű feladata a minél nagyobb adóbevételek beszedése. A fokozott elvárás sajnos Adóhatósági túlkapásokat eredményez. Az APEH mindig is szűknek érezte a jogszabályi környezet adta mozgásteret. **Jelen dolgozatban a jogszabályi kereteken felül alkalmazott, nem létező APEH jogosítványokkal foglalkozom elsősorban.** A téma időszerűségét a 2007. évben ugrásszerűen megnőtt vagyonosodási vizsgálatok adják. A politikai cél az adóztatlan bevételek utólagos megadóztatása, a jövőbeni adóelkerülés visszaszorítása, az adótudatosság fokozása volt. Ez egy olyan cél, ami várhatóan széles társadalmi támogatottságot élvezett volna. A már említett fokozott bevételi elvárás miatt, azonban az APEH nagy számban célba vette a bérből és fizetésből élőket. Ez az adózói csoport, eddig nem igen találkozott az adótudatosság, adóelkerülés problémájával, hiszen foglalkoztatójától adózott formában kapta jövedelmét, az éves adóbevallását is a munkáltatója készítette el. Ez az adózói csoport csekély adózási ismeretekkel rendelkezik. Ezt már egyszerűen kihasználta az APEH az adójóváírás számításánál, ami tipikusan ezen adózói csoport adókedvezménye: 2002- ben adómentessé vált a minimálbér és év közben változott az adójóváírás havi maximális mértéke. Az APEH - egy az adózóknak hátrányos - jogszabállyal ellentétes számítással több százezer magánszemélynél számított kevesebb adójóváírást, mint amennyi járt volna nekik. Az ezt követő években, pedig az éves személyi jövedelemadó bevallásban felkínálta a lehetőséget a magánszemélynek, hogy saját kárára tévedjen. A vagyonosodási vizsgálatnál ez az adózói réteg veszélyérzet nélkül – szakmai segítség nélkül – ment el az adóellenőrzésekre. Nem tartotta ugyanis adóelkerülésnek azt, hogy például a férj a család érdekében hétvégén vállalt egy kis maszek munkát, bevétele kiegészítésére. Gyermekének lakásépítését, lakásvásárlását, gépkocsi vásárlását, felsőfokú tanulmányait anyagilag támogatta. Gyermekesküvőjén menyasszonytánc során a rokonok anyagilag támogatták az ifjú párt, a szülők anyagilag támogatták a nászút költségeit. Nem tartották szükségesnek ezen családi támogatások bizonylatolását sem. Ezeket a bérből-fizetésből élőket váratlanul érték a vagyonosodási vizsgálatok. Ehhez hozzájárult az APEH számítógépes kiválasztási rendszere, amelyik mindig a *leggyengébb láncszemet* dobta ki. Tehát nem a középrétegből származó, egy életút közepén már megfelelő anyagiakkal rendelkező szülőket, hanem a lakáshoz, gépkocsihoz jutó – alacsony bevétellel rendelkező – gyermeket, a

háztartásbelit, gyesen lévő anyukát. A kommunikáció eközben sikeresen zajlott. Az APEH kommunikáció szerint egy gazdag vagyongyarapodó arra hivatkozott, hogy 300 millió forintot kapott menyasszonytáncból, másik, hogy rőzsével fűtött, így takarított meg 90 millió forintot, stb. Ezek nagyon hatásosak voltak azok között, akik még nem estek át vagyonosodási vizsgálaton és a környezetükben sem volt ilyen. A kommunikációval ellentétesen, mint adótanácsadó, viszont olyan esetekkel találkoztam, amikor a boldog házasságban élő, gyermekét nevelő gyesen lévő anyukánál a gyes és a KSH szerinti létminimum különbségét eltitkolt jövedelemként állapította meg az adóhatóság, majd amikor a férjével közösen ingatlant vásárolt, akkor a fél tulajdonrésze az adóhatóság megállapította, hogy annak ellenértéke a gyesből nem fedezhető. Összességében a jogkövetkezményekkel együtt 11 millió forint befizetésére kötelezte elsőfokú határozatában az APEH a gyesen lévő anyukát.

Történt-e jogsértés, fogalmazódik meg a kérdés? A magánszemélyek hajlamosak ezt a kérdést erkölcsi oldalról megközelíteni. Az adójog világa abban különbözik az erkölcsétől, hogy míg az erkölcsileg jó vagy rossz az adott cselekmény időpontjában azonnal eldönthető, addig a jogszerűség vagy jogszerűtlenség csak az adott cselekményről folytatott eljárás végeredményeként derül ki. Így ha a gyesen lévő anyuka erkölcsi felháborodásán túl nem nyújt be fellebbezést az első fokú határozattal szemben, akkor a jogerős határozatra nem mondhatjuk, hogy jogsértő. Ezért jelen tanulmányomban kerülni próbálom az olyan kijelentéseket, hogy az APEH jogsértő eljárási cselekményeket alkalmaz, folytat, hanem próbálok úgy fogalmazni, hogy nem felelnek meg a hatályos jogszabályoknak. Ezeket a jogszabályi kereteket meghaladó Adóhatósági jogértelmezéseket veszem vizsgálat alá, és a jövőbeni eljárásokhoz próbálok segítséget adni azzal, hogy önálló jogértelmezéseimet mások elé tárom.

Valamennyi jogértelmezésem személyes élményből és önálló véleményből táplálkozik. Teljes mértékig meg vagyok győződve ezen jogértelmezések helytállóságáról. Ennek ellenére hangsúlyozni kell, hogy minden ügyfelemnek azt mondom, hogyha adójogi szempontból meg vagyunk győződve arról, hogy 100%-ig igazunk van, akkor van 50%-os esélyünk a nyeresre. Ezért is nem bíztam semmit sem a véletlenre a gyesen lévő anyukánál – akit a megbízólevél átnyújtásától kezdve képviseltem az ügyben -, hanem az APEH módszerét követve a nyilvánosságához fordultam amellett, hogy a fellebbezésünket benyújtottuk. Az egyik vezető napilapban az esetről megjelent írásom kapcsán már másnap az APEH saját hatáskörben módosította az elsőfokú határozatát: a 11 millió forint hiányt nulla forintra módosította. Tehát nem ismerte el a jogsértését, hanem csak módosította a határozatát. Ezzel az ügy megnyugtatóan lezárult, de nem zárta ki a hasonló esetek előfordulását a jövőben. Több

jelenleg még folyamatban lévő – általam képviselt - ügyet fogok megemlíteni, és részletesen elemezni eljárásjogi szempontból. Ezek tipizálhatók és felhasználhatók jövőbeni eljárásokban. Így többek között kitérek arra, hogy „**vagyonosodási vizsgálat**” **eljárási forma nem létezik**, nem helytállóak azon adóhatósági kijelentések, hogy az adóhatóságnak mérlegelési jogköre van, illetve „adózó nem bizonyította hitelt érdemlő módon hogy,.... .

Mindig bosszantott, ha könyvelők, adótanácsadók önálló jogértelmezés helyett azt választották, hogy állásfoglalást kérnek az APEH –től. Erről már az Alkotmánybíróság is megállapította, hogy nem jogforrás. Én felvállalom az önálló jogértelmezéseimet. Ezeket ismertetem az 5. fejezetben. A további fejezetekben arra próbálok választ adni, hogy a határozott adójogi véleményem, jogértelmezéseim ellenére, miért mondom azt, hogy a végeredmény - hatályos jogszabályoknak megfelelő jogerős és végrehajtható határozat – nem garantált. Itt térek ki a Bíróságok szerepére. Ennek keretében konkrét törvénymódosításra teszek javaslatot, hogy az adózók szakmai képviselete erősödhessen a Bíróságok előtt a jövőben: Adóügyi perekben ne csak ügyvéd, hanem okleveles adószakértő is képviselhesse az adózót. Jelenleg egy bonyolultabb adóügyben pl. egy válóperes ügyvéd képviselheti az ügyfelet, de egy okleveles adószakértő nem.

Úgy ítélem meg, hogy jelen írásom izgalmas olvasmány lehet azoknak a szakembereknek is, akik nap mint nap találkoznak az adóellenőrzés problémájával, de az önálló véleményalkotástól, jogértelmezéstől eddig óvakodtak. Bízom benne, hogy sok adótanácsadó, adószakértő rádöbben arra, hogy attól, hogy valaki APEH címkét ragaszt a homlokára, még nem tudja jobban értelmezni a hatályos adójogszabályokat. Írásommal az adótanácsadói, adószakértői szakma tekintélyét is emelni kívánom. Ha első lépésként sikerül megértetni az Adóhatóságokkal, hogy figyeljenek oda egy adózási szakember jogértelmezéseire, akkor a következő lépés lehet a Bírósági eljárásokban az adózó megfelelő szintű szakmai képviselete. Jelenlegi gyakorlat ezzel ellentétes: az adóhatóságokhoz egyre több revizort vesznek fel, köztük középfokú végzettséggel rendelkezőket, a Bíróságokon a növekvő ügyszám miatt néhány bírónál bevett gyakorlat, hogy elsősorban abból indul ki, hogy az adóhatóságnak van igaza. Úgy érzi, így a legkisebb a tévedési lehetőség.

2. Történeti áttekintés

A jelenlegi adórendszer kialakulása a rendszerváltozáshoz kapcsolódik. Ennek keretében elsődleges szempont a nyugat-európai adórendszerekhez való közeledés volt. Az adóhatóság kezdetben nem igazán érezte, hogy mi is a feladata: a jogszabályok betartásának ellenőrzése,

jogszabályok betartására való kényszerítés, költségvetés bevételeinek növelése, politikai célok támogatása. Eközben beindult a privatizáció, a hazai vállalkozói réteg tőkeszegény volt. A hazai vállalkozók „feltőkésítése” csak költségvetési adóforintokból volt lehetséges más források hiányában. Ezért az APEH a 90-es évek elején szemet hunyt az adóelkerülések, áfa visszaigénylések terén. Ezt elősegítette, hogy az akkori adótörvények meglehetősen sok kiskaput hagytak nyitva, amit az éles szeműek maguktól vagy sűgásra ki tudtak használni. Magyarországon is igaz lett a mondás, hogy „csak az első millióimról ne kérdezzenek”.

A 90-es évek második felére már kialakult az a hazai vállalkozó réteg, amelyik közepes tőkével a hazai körülmények között működni tudott. Nekik is érdekük volt, hogy már ne jelenjenek meg olyan új versenytársak, akik szintén mások által befizetett adóforintokból tőkésítik fel magukat. Ez már nem volt politikai cél sem. A hazai adótörvényeknél megkezdődött a szigorítás, a kiskapuk bezárása. A fő irány a jogosulatlan áfa visszaigénylések visszaszorítása volt 1995-től, az adózatlan jövedelmek feltárása, illetve a bérből-fizetésből élők kedvezményezése. Ez utóbbi kör volt az, amelyik adóforintjaiból biztosította a hazai vállalkozói réteg feltőkésítését. Érezhető feszültség keletkezett a vállalkozók és a bérből-fizetésből élők között. A bérből-fizetésből élőknek nem nagyon volt mozgástere az adózási jogszabályok értelmezésében.

Fontosak még az Art. változásai, amelyek miközben egyre több jogosítványt adtak az adóhatóság kezébe, emellett viszont az adózók jogai is folyamatosan bővültek. Talán ki lehet jelteni, hogy az Art. volt az a törvény, amit elkerült a politika változása, és a legkiegyensúlyozottabban képviselte együttesen az adóhatóság és az adózók érdekét. Nézzük meg kronologikus sorrendben az **egyes adóévek fontosabb változásait** a lakosságot érintő adónemekben, melyek közül többre a későbbiekben hivatkozni fogok. Elsősorban a személyi jövedelemadó és az Art. körében..

1993. év fontosabb adóváltozásai

Az **áfa** 0 adókulcsa – a gyógyszerek és a lakosság által használt háztartási villamos energia kivételével megszűnik. Kedvezményes kulcs 6, a normál adókulcs 25%.

A tárgyi adómentes körben érdemi változás a postai szolgáltatások és a lakóingatlanok másodlagos forgalmazása tárgyi adómentességbe való sorolása.

Az ellenértékbe beszámító előleg és az apport áfa köteles. 1993. július 1.-től általánossá válik a nyugtaadási kötelezettség a szerencsejátékok és a folyóirat-árusítás kivételével.

Az szja körben újból lett alkalmazotti kedvezmény. Új szabályok lépnek életbe a hivatali és a saját gépkocsi költségének elszámolásában. A törvény egységesen szabályozza, mit lehet alapítványból adómentesen kifizetni. A természetbeni juttatások általában jövedelemadó-

mentesek lesznek. Adóköteles lesz a külföldi devizaellátmány. A szellemi tevékenységet végzők nem alkalmazhatják tovább az adómentességi szabályokat.

Az Art. szabályainak újdonsága, hogy előírja az adóhatóság **tájékoztatási kötelezettségét**.

Az adózó jogosult a saját adózására vonatkozó iratbetekintésre, másolatkészítésre.

Az adóhatóság alkalmazottjaira és más közreműködőkre az adózást érintő minden tényt, adatot, körülményt, határozatot, igazolást vagy iratot **adótitok**nak minősít az Art. Az adó titoktartási kötelezettség időben is korlátlan; nem oldja fel sem az elévülési idő, sem az adózó halála. Az adóhatóság csak szűk körben – bíróságnak, a nyomozóhatóságnak ügyész által jóváhagyott megkeresésre – jogosult tájékoztatást adni az adótitok körébe tartozó adatokról. A szigorú törvényi tilalom alól felmentést adhat az érintett adózó hozzájárulása is. Adózó vagy képviselője, meghatalmazottja távollétében – a próbavásárlást kivéve – nem lehet ellenőrzést végezni. **Adózó jogosult az ellenőrzési jegyzőkönyvre írásos észrevételt tenni. Az önadózás rendszerében az adózó önellenőrzéssel korrigálhatja az adóbevallását mindaddig, amíg az adóhatóság az adott adóval kapcsolatos ellenőrzést nem kezdte meg.**

1994. év fontosabb adóváltozásai

Az szja változásoknál lényegi szigorítás, hogy az adóelőleg számításakor legfeljebb a bevétel 50%-ig lehet figyelembe venni költséget. Felsőoktatási tandíj csökkenti az adóalapot. Támogatott lett az új lakás vásárlása. Természetbeni juttatások után a magánszemély helyett a munkáltatók 44% személyi jövedelemadót fizetnek.

Ingtalanértékesítés jövedelemszámítási szabályai változnak. Alapítványi támogatások adókedvezménye csökken. A devizaellátmány és a napidíj munkaviszonyból származó bevétel lesz és így adóköteles.

Az Art. lényeges változása, hogy 1994-től már nem csak azoknak kell adóbírságot fizetniük, akik csak részben vallották be és fizették meg adójukat, vagy indokolatlan mértékű adó-visszatérítést, támogatást igényeltek, hanem azoknak is, akiknek támogatási vagy adó-visszaigénylési jogosulatlanságát az adóhatóság még a pénz kiutalása előtt észrevette. Önellenőrzés után változik az elévülés időpontja.

1995. év fontosabb adóváltozásai

Áfa: a foglaló és a kaució után is kell áfát fizetni. Megszűnik a lakásvásárlás, építés, bővítés és a közművesítés áfa visszatérítése átmeneti rendelkezések mellett.

Szja: **megszűnnek az adóalap-csökkentő kedvezmények, csak az adóból lehet kedvezményeket igénybe venni.** Az érdekképviselői tagdíj nem számít bele az összjövedelembe. Ennek megfelelően változnak az adóelőleg levonási szabályok.

Megszűnik a gyermekek után járó kedvezmény. Osztalék és árfolyamnyereség adója egységesen 10%. A magánszemély és a vállalkozás közötti kölcsönügylet során a jegybanki alapkamatot meg nem haladó kamat is 0 százalékkal adózik legfeljebb a vállalkozás jegyzett tőkéjének 10%-a, de maximum 200 ezer forintig. Tovább szűkül a lakásépítési, vásárlási támogatások köre. Új szabályként adóköteles természetbeni juttatásnak minősül a **cégautó törvény által vélelmezett magáncélú használatából** eredő jövedelem (cégautó adó). Ennek keretében sor kerül a személygépkocsi-tehergépjármű fogalmának szja törvénybeli meghatározása.

Art.: Adóbevallás benyújtható gépi adathordozón is. Ha az adóhatóság késedelméből az adózót kár éri, az adóhatóság ugyanolyan mértékű kamatot fizet, mint amekkora az adózót terheli adófizetési késedelem esetén. **Az adóhatóság évente egy alkalommal értesíti az adózót adószámlája egyenlegéről.** A magánszemély adózók fizetéskönnyítési kérelmének a vizsgálatkor a jövőben figyelembe kell venni a kérelmező családi, jövedelemi, szociális viszonyait, viszont a fizetési kötelezettség keletkezésének körülményeit nem.

Változnak a becsléssel kapcsolatos szabályok: nyilatkozattételre kötelezhetőek azok a magánszemélyek, akik alatta maradnak bevallott jövedelmükkel azoknak az értékhatároknak, amelyeket a minimálbérre, a tevékenység gyakorlásának körülményeire és a területi, szakmai sajátosságokra tekintettel alakítottak ki. Nyilatkozattételi kötelezettség teljesítésének eljárási szabályai kidolgozásra kerültek.

1996. év fontosabb adóváltozásai

Teljesen új törvényszöveg a személyi jövedelemadóra. A személyi szám használata alkotmányellenes. Megszűnik a 0 százalékos kulcs. Ez évben lép be az általános adójóváírás, amely kizárólag a bérnek minősülő jövedelmek után jár, mégpedig a bérek arányában. Megjelenik a kettős adótábla, mely alapján arányosítani kell. **A törvény innentől kezdve nem személyeket, hanem jövedelmeket különböztet meg.**

10 százalékos lineáris adó terheli az ingatlan és vagyoni értékű jog átruházásából származó jövedelmet. Belép a lakásvásárlási kedvezmény. A törvény bezárja az 1995-ös kiskaput a 200 ezer forint kamat 0%-os adójával kapcsolatosan: fejenként legfeljebb 10 ezer forint lehet.

Alkotmánybírósági döntés értelmében lehetővé kell tenni az adózónak, hogy bizonyíthassa: a cégautót nem magáncélra használja.

Art: változnak a nyilatkozattételi és becslési eljárási szabályok, illetve a késedelmi pótlék-mérséklési szabályok.

1997. év fontosabb adóváltozásai

Az adójóváírás számításához megszűnik a kettős adótábla. Kialakul a ma is használatos számítási mód. Új adókedvezmények lépnek életbe. Változott a személygépkocsi fogalma. Magántaxisoknak és gépjárműoktatóknak is kell cégautó adót fizetniük, ha amortizációt kívánnak elszámolni. Osztalék adójára belép a kettős kulcs: a 20%-os kulcs csak egy törvény által elismert határig alkalmazható. A fölött 27%. Az osztalékelőlegre is az emelt kulcsot kell alkalmazni.

Megszületik a ma is alkalmazott becslés jogintézményének jogszabályi háttere

(Art. 60/A.§), melyeket 1995-ben alkotmányossági aggályokra hivatkozva szüntettek meg.

1998. év fontosabb adóváltozásai

Osztalékelőleg 20%, magasabb kulcsú osztalék 35%. 15 éven belül, de 5 évnél régebben szerzett ingatlan értékesítése esetén az adóköteles jövedelem csökkenthető. Üdülési csekk 50%-a adómentes. Kiegészítő magánnyugdíj-pénztári tagdíj adókedvezménye.

Art.: egy év elteltével akkor sem hozható az adózóra nézve terhesebb határozta, ha a korábbi határozatot az adóhatóság egy éven belül megsemmisítette. Így bezárult egy kiskapu (!) az adóhatóság számára: a határozatot megsemmisítették egy éven belül, majd új eljárás keretében egy éven túl az adózóra terhesebb új határozatot hoztak.

1999. év fontosabb adóváltozásai

Az adótábla 3 sávós lett. Adójóváírás mértéke csökkent. Új családi adókedvezmény. Önkéntes kölcsönös biztosító pénztári adókedvezménye. Változás történt a külföldön megfizetett adó beszámításával kapcsolatban. A törvény határozottabban választja szét **a külföldről származó illetőleg a külföldön is adózott jövedelmek adózási szabályait a szerint, hogy azzal a külföldi országgal, ahol a jövedelem keletkezett Magyarország kötött-e a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezményt vagy sem.**

Art. Ha az adóhatóság megállapítja, hogy az adózó valamely szerződéssel vagy más ügylettel adótörvényt kívánt megkerülni – a törvény megfogalmazása szerint „nem rendeltetésszerűen” gyakorolta a jogait -, megpróbálja maga megállapítani az adót, vagy ha ezt nem tudja, becslést alkalmaz. Piaci ártól való eltérés vizsgálata kapcsolt vállalkozásnál.

A törvénytelenül vagy a jó erkölcsbe ütköző magatartással szerzett jövedelem után is adózni kell.

Az Alkotmánybíróság ez év nyarán hatályon kívül helyezte a készpénzfizetés korlátozására az egyes adótörvényekbe épített rendelkezéseket. Emiatt az Art. újabb adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő a törvény az 5 millió feletti vállalkozások közötti kifizetésekre.

2000. év fontosabb adóváltozásai

Ingó értékesítés 200 ezer forintig adómentes.

Art.: Az elmulasztott adóbevallások az adóellenőrzés megkezdése után már nem pótolhatók. **Adóhatósági határozatot akkor is kézbesítettnek kell tekinteni**, ha a címzett megtagadja az átvételt, vagy ha a posta – **ha a másodszori kézbesítési kísérlete is sikertelen maradt** – visszajuttatja a küldeményt az adóhatóságnak.

2001. év fontosabb adóváltozásai

A törvény bevezeti a kedvezményezett eltartott fogalmát, ezáltal kibővíti a családi kedvezmény rendszerét. **Megszűnt a reprezentáció címén adott természetbeni juttatások jövedelemadó-mentessége.** Reprezentáció után 44% szja-t és 11% eho-t kell fizetni. A beruházásokra felvett hitel után fizetett kamat 40%-a levonható a vállalkozói személyi jövedelemadóból.

Az Art. lényeges változása, hogy **az adótanácsadó, adószakértő közreműködésével készített bevallás formai és számszaki hibáiért ezentúl a közreműködő szakembert terheli a felelősség**, ha a bevallást a nyomtatvány megfelelő rovatainak kitöltésével és aláírásával ellen jegyzi, őt terheli a mulasztási bírság. Ha az adóhatóság új tények, körülmények alapján újra vizsgál ellenőrzéssel már lezárt időszakot, az időszak adójának egészét is felülvizsgálhatja (akár az adóbecslést is), nem csak azt az adórészt, amelyet az új körülmények érintenek. Ez a változás úgy lép hatályba, hogy bármely korábbi időszak újra vizsgálatánál korlátlan az adó-megállapítási jog. **Az adóhatóság eltekinthet az adóbírságtól, ha az adózó vagy képviselője a tőle elvárt gondossággal járt el** az ügyben, és a tévedés ennek ellenére következett be. (Legfőbb Ügyészség vizsgálatai kapcsán)

2002. év fontosabb adóváltozásai

Bővül az adómentes jövedelmek köre: lakáscélú hitel törlesztő részletéhez kapcsolódó adókedvezmény. A társadalombiztosítási nyugdíjnak megfelelő jövedelmek nem képezik az összevont adóalap részét.

Év közben adómentessé válik a minimálbér az adójóváírás mértékének emelésével.

Art. megindul a jogharmonizáció az Európai Unióhoz való csatlakozással összefüggésben.

2003. év fontosabb adóváltozásai

Jelentősen emelkedik az adójóváírás éves mértéke. Tovább bővülnek az adókedvezmények. Változik a kedvezményes osztalék összegének kiszámítása. Innentől nem a jegybanki alapkamathoz kötődik. Jogharmonizációs kötelezettségek teljesítése.

Art.: A pénzügyminiszter felügyeleti jogkörének kiterjesztése. A törvény **meghatározza az adóhatóság által alkalmazható ellenőrzések fajtáit.** Az ellenőrzés célja: akadályozza meg

az adóbevételek jogellenes megrövidítését, és a költségvetési támogatások jogellenes igénybevételeit.

Az Art. újraserkesztett ellenőrzési fejezetében a becslés úgy jelenik meg, mint az utólagos adó megállapítás során alkalmazható sajátos bizonyítási módszer. A törvény részletesen szabályozza az ellenőrzési határidőket és azok meghosszabbítását. A megfelelő képviselő jogán túl bevezeti a törvény az adózó érdekkörében felmerült okból az ellenőrzés szünetelésének indítványozását. **Az adóhatóság a magánszemély adózó akadályoztatását akceptálva legfeljebb 60 napra elhalaszthatja az ellenőrzés megkezdését,** illetőleg ezen időtartamig szüneteltetheti az ellenőrzési cselekmények végzését, ha ez indokolt. **Szabályozásra került az ellenőrzés befejezése is.** Az ellenőrzést legfeljebb az észrevételtől számított 15 napig lehet folytatni.

2004. év fontosabb adóváltozásai

Kiegészítő adójóváírás biztosítja a minimálbér adómentességét. Az adóelőleg megállapításakor a munkáltató csak abban az esetben számolhat el adójóváírást (kiegészítő adójóváírást), ha ezt a munkavállaló kéri. Megszűnt a nyugdíjjáruelkhoz és a magánnyugdíjpénztári tagdíjhoz kapcsolódó kedvezmény. Megszűnt a befektetési adóhitel. Csökkent a lakáscélú hitelhez kapcsolódó adókedvezmény. Vállalkozói kivétnek minősül a magáncélra elköltött kiadás. Duplájára nőtt a cégautó adó. **A törvény megfogalmazza, mi a cégautó magáncélú használata.**

Új törvény az adózás rendjéről. Az elektronikus adóigazgatás kiszélesítése, új adó megállapítási mód a személyi jövedelemadózában: adóhatósági adó megállapítás.

A törvénybe bekerültek a fellebbezés szabályai, az utólagos adó megállapítás fellebbezési határideje 30 napra nőtt.

2005. év fontosabb adóváltozásai

Két kulcsos lett az adótábla, megszűnt a középső sáv. Egyes adókedvezmények együttesen adó illetve bevétel korlátozottak.

Art.: Illetőség-igazolás kiadása. A képviselőre vonatkozó szabályok egységesednek, kiegészülnek: nem tesz különbséget a hatósági eljárásban és a nem hatósági eljárásban történő képviselő között. **Minden felettes szerv egy alkalommal hosszabbíthatja meg az ellenőrzési határidőt.** Korábban az adóhatóság úgy értelmezte a törvényt, hogy több alkalommal is van mód, a Legfőbb Ügyészség viszont ezzel ellentétes jogértelmezést adott ki. **A törvény most már szankciót fűz az ellenőrzési határidő túllépéséhez.** Az adóhatóság az ellenőrzési határidő lejártát követően ellenőrzési cselekményeket nem végezhet, a határidő lejártát követően tett adóhatósági megállapítások adózó terhére nem értékelhetők. **2005.**

november 1.-én hatályba lép a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. Törvény (Ket.), de a Ket. szabályait megelőzik az Art. rendelkezései. Ezen túlmenően az Art. taxatív felsorolja, mely Ket. rendelkezéseket nem kell alkalmazni az adóhatósági eljárásokban.

Start kártya bevezetése, igénylése.

2006. év fontosabb adóváltozásai

Korlát adómentes béren kívüli juttatásokra. Cégauto személyes használata fogalmának pontosítása. Végkielégítés megosztása. **Év közben is változtak a jogszabályok.**

A kamatjövedelem után adót kell fizetni. 10% -os osztalék az elengedett tagi kölcsön illetve a házipénztár készlettel kapcsolatosan. Cég telefon magáncélú használatának vélelmezése (természetbeni juttatás).

Art.: kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem. Iratbetekintés korlátozása.

Az adóhatósági eljárás lefolytatásának nem akadály, ha nem fizetik be az eljárási illetéket.

Külföldi adóhatóság megkeresése. Munkáltatói adó megállapítás megszüntetése, majd részleges visszaállítása. Foglalkoztatói bejelentés a **minimum járulék alap** alatti kifizetésekről. **Kedvezményes önellenőrzés egyszeri lehetősége.**

2007. év fontosabb adóváltozásai

Megszűnik a szellemi tevékenység, a felnőttképzés és a számítógép-beszerzés adókedvezménye. **A nyugdíj ismét adóterhet nem viselő járandóságnak minősül.**

Art.: **Általánossá válik a havi elektronikus adatszolgáltatás.** Adóbevallás munkáltatói közreműködéssel. Adószám felfüggesztése. Pénztárkezelési szabályzat. Állami adóhatóság regionális átalakítása. **Véletlenszerű kiválasztáson alapuló ellenőrzés megszüntetése.**

Kapcsolódó vizsgálat időtartama nem számít bele az ellenőrzés határidejébe.

A becslés és a vagyonosodási vizsgálatok szabályainak szigorodása a 2006. szeptember 15. utáni ellenőrzéseknél.

2008. év fontosabb adóváltozásai

Megszűnik a kiegészítő adójóváírás. Lakásszerzési kedvezmény megszűnik.

Változnak az ingatlan átruházásából származó jövedelem számítási szabályai.

Art.: Általános képviseleti megbízás csak akkor érvényes, ha az adóhatóság formanyomtatványán jelentik be az APEH-nak. **Adóhatósági végzést nem lehet bíróságon megtámadni.** Bezárult egy kiskapu: csak első ízben benyújtott végrehajtás felfüggesztési iránti kérelemnek van halasztó hatálya a végrehajtásra. A továbbiakban az **elsőfokú adóhatóság határozatát megsemmisítő és új eljárást elrendelő másodfokú határozat sem perelhető.** Adótanácsadók, adószakértők illetve okleveles adószakértők regisztrációja:

ilyen tevékenységet csak hatósági igazolvánnyal (pénzügyminiszter erre jogosító engedélyével) lehet folytatni. A pénzügyminiszter rendeletben állapítja meg az engedély kiadásának és visszavonásának feltételeit, a nyilvántartás vezetésének feltételeit.

Az Alkotmánybírósági döntéseket és az Art. változásait figyelve láthatjuk hogy a jogalkotó – ügyészégi véleményeket is figyelembe véve - megpróbálta kordában tartani az adóhatóságot. A folyamatosan növekvő adóhatósági jogosítványok mellett az adózói jogokra is nagy hangsúlyt fektettek.

2.1. APEH feladatai, adótörvények

Az intézményrendszer kialakításához kötődik az APEH szervezeti fejlesztése is.

„Az APEH a pénzügyminiszter irányítása alatt álló önálló jogi személyiséggel rendelkező, önállóan gazdálkodó, az előirányzatok felett teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv, amely feladatait központi szervei, a Kiemelt Adózók Igazgatósága, illetőleg területi szervei útján látja el.”

[Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról szóló 273/2006.(XII. 23.)Korm.1.§ (1) és 2.§ (1)]

Ezzel párhuzamosan a rendszerváltást követően megkezdődött a nyugat-európai mintájú adótörvények megalkotása. Az egyes jogágak közül az adózási jogszabályok abban tűnnek ki, hogy elválnak egymástól az anyagi és az eljárási jogszabályok. A jogi normák szankció részét külön törvény szabályozza. Ez az Adózás Rendjéről szóló Törvény (Art.).

Az APEH közigazgatási jogalkalmazó szerv, és mint ilyennek szükségképpen értelmeznie kell az alkalmazandó jogszabályokat, amely tevékenység a közigazgatási szerv jogszerű működésének szükségszerű velejárója. Ebben a szerepkörében azonban nem válhat iránymutatásaival, jogértelmezéseivel jogalkotóvá. Ezekhez az állásfoglalásokhoz, jogértelmezésekhez joghatás nem fűződik, ezeknek a jogalanyokra nézve semmilyen kötelező ereje nincs. Nem tartoznak az állami irányítás egyéb jogi eszközei közé.

2.2. Adótudatosság, adózási fegyelem, adócsalás

Adótudatosságnak azt tekinthetjük, ha az állampolgároknak tudatosodik: **adózni kell!**

Ez az adótudatosság részben kialakult a rendszerváltás után. Senki sem vitatja, hogy a költségvetés bevételi oldalát biztosítja az adók befizetése. A kérdés csak az, hogy mennyi adót kell fizetni és mi után?

Az adótudatosságot az adóemelések csökkentik, az adócsökkentések növelik. Ezen kívül a közelmúlt eseményei közül adótudatosságot fokozó esemény volt a **vagyonosodási vizsgálatok** megindítása. E körben is elsősorban annak kommunikációja. Nagyon sok emberben most tudatosodott, hogy adót (illetéket) kell fizetni a gyermeknek ajándékozott ingatlan, nagyobb összegű készpénz-támogatás, nagyobb értékű ajándék után is. Értelemszerűen nem tekinthetjük adóelkerülésnek, hogy a szülő a gyermekének lakásvásárlását nagyobb összegű készpénzzel támogatta és ezután nem fizetett illetéket. Az e körben kialakuló adótudatosság következtében ugyanez a cselekmény a jövőben már tudatos adó (illeték) elkerülésnek tekinthető. **Ebből a szempontból az adótudatosság fejlesztése helyes irány, de szükségtelen a visszamenőleges szankcionálás.** Vagyonosodási vizsgálatoknál az illetékfizetés elmaradását az adóhatóság jelenleg úgy értékeli, hogy az ajándékozás nem valósult meg. Az adó (illeték) elkerülés önmagában nem teszi semmissé az adózást kiváltó eseményt.

Az adózási fegyelem elsődleges biztosítóka az adózót sújtó anyagi következmények: adóhiány, adóbírság, késedelmi kamat. A vagyonosodási vizsgálatokkal az adóhatóság elvárásai túlzóak, nem valóságok. Egyszerre akarja fokozni az adótudatosságot és az adózási fegyelmet. Véleményem szerint ez nem érhet így célt, mivel az adózó nem volt tudatában eddigi adóelkerülési magatartásának. Ha az adótudatosság fokozása mellett, azonnal szankcionálunk is, ezzel inkább az adóelkerülési módszerek iránti érdeklődést keltjük fel.

Az **adócsalás** egy külön kategória: ezt vétkesen elkövetni nem lehet, ez egy **szándékos cselekmény, büntetőjogi következményekkel.** A rendszerváltás után a politika hallgatólagos támogatásával nagyüzemben folyt a jogtalan áfa visszaigénylés egy szűk réteg számára.

Jelenleg a vagyonosodási vizsgálatoknál jelennek meg olyan – elsősorban ügyvédi - vélemények, hogy a bevétel eltitkolás megvalósítja az adócsalás törvényi tényállását is. Véleményem szerint az ügyvédek nem egészen tisztességes eszközökkel újabb ügyeket próbálnak kreálni maguk számára. **A becsléssel megállapított fedezethiány nem bizonyított, hanem becsült, valószínűsíthető összeg. A bevétel eltitkolás vagyongyarapodási ügyekben nem állapítható meg kétséget kizáróan.** Addig próbálják mondogatni, hogy előbb-utóbb az adóhatóság büntető feljelentéseket fog tenni az ügyvédek nagy örömére. Ez az ügyvédi magatartás etikátlan. Az ügyvédek járatlanok az adózási kérdésekben, ezért a vagyonosodási ügyeket megpróbálják áttéríteni a büntetőjog hatálya alá. Önmagában az adóbevallás elmulasztása nem adócsalás. E körben Legfelsőbb Bírósági jogegységi döntés is született már.

„Senki sem kötelezhető arra, hogy önmagát terhelő vallomást tegyen, és önmaga ellen bizonyítékot szolgáltatson (...) Az önfeljelentés nem várható el ezért bűnösség hiányában bűncselekmény nem valósul meg. (...) Az elkövető tehát nem követ el adócsalást, ha nem tesz eleget adóbevallási és ezáltal adó befizetési kötelezettségének” [2/2002. BJE.]

2.3. Lakossági adótudatosság, adózási fegyelem kialakulását befolyásoló események

A rendszerváltozás során a hazai cégek privatizációja belső tőke nélkül zajlott le. Az eredeti tőkefelhalmozás az – elsősorban bérből és fizetésből élő – adózók adóforintjaiból zajlott le. Az adóforintokhoz való hozzájutásra az adórendszer kezdetlegessége és a részletes szabályozottság hiánya miatt volt lehetőség. **Az adójogszabályok változása utólagosan követte az eseményeket.** Általában addig lehetett kihasználni egy törvényi lehetőséget (kiskaput) amíg néhányan kihasználhatták a bennük rejlő lehetőséget. Ha már túl sokan beszéltek egy törvényi hiányosságról, akkor sor került annak szigorítására, módosítására. Az említettek miatt, az adóelkerülés, mint fogalom elsősorban a vállalkozókhoz kötődött. Gyakran a vállalkozó és az adócsaló fogalmat szinonim fogalomként használták. **A bérből-fizetésből élőknek nem adódtak meg az adótervezési, adóelkerülési lehetőségek,** ezért egyfajta feszültség volt érzékelhető a két tábor között. Ez azt jelentette, hogy a lakosság részéről egyfajta szimpátia kísérte az adóhatóság tevékenységét, amikor lecsapott egy vállalkozóra.

Ezt a szimpátiát próbálja most kihasználni a politika a vagyonosodási vizsgálatoknál. Mindenki azt hiszi, hogy őt nem érintik a vagyonosodási vizsgálatok. Az adóhatósági túlkapások eddig jórészt rejtve maradtak a közvélemény előtt. Most nagyobb nyilvánosság kíséri az eseményeket, így csak idő kérdése, hogy mikor fog rájönni a közvélemény arra, hogy az **adóhatóság** a költségvetés bevételi oldalának pénzéhisége miatt valójában **adóbehajtást végez.** Az eszközökben nem igen válogat. A jogszabályi keretek nem tartják vissza. Szeretném gyorsítani a folyamatot: minél előbb derüljön fény az adóhatóság jogszabályok adta kereteket túllépő magatartására. Elsősorban olyan eseteket fogok elemezni, ahol a célpont az adózási kérdésekben járatlan bérből-fizetésből élők csoportja.

3. Lakossági adóelkerülési módszerek

Meg kell különböztetnünk a tudatos adócsalást, a kiskapuk keresésétől. Az adócsalásról nem kívánok beszélni. Ez egy olyan elítélendő szándékos, büntetőjog alá tartozó magatartás, aminek semmi köze sincs az adótudatosság illetve adóelkerülés fogalmakhoz.

A kiskapuk keresése mindig is jellemző volt a magyar adózóra. Kiskapunak mondjuk az adózási szabályokban lévő ellentmondások, szabályozatlanság kihasználását, a jogszabályok sajátos értelmezését.

A folyamatos jogszabály módosítások a nyilvánosságra került, sokak által alkalmazott adóelkerülési lehetőségeket próbálják meg kiküszöbölni. Elég gyakran hallani olyan szélsőséges APEH véleményeket, ami alapján arra lehet következtetni, hogy Magyarország a 10 millió adócsaló országa. Véleményem szerint ez nem így van. Egy jogszabályban rejlő lehetőség kihasználása nem adócsalás még akkor sem, ha széles körben alkalmazzák. Ezzel kapcsolatosan mindig fennáll az adókockázat: az adóhatóság utólag másként értelmezi a törvényt. Ha az alkalmazott módszerről utólag bebizonyosodik, hogy mégsem volt jogszerű, akkor sem áll fenn az adócsalás tényállása, mivel hiányzik a szándékosság, mint tényálláselem. Néhány kihasznált kiskapu az elmúlt 15 évben:

- A 2. fejezetben az 1995. év adóváltozásainál írtam: *”A magánszemély és a vállalkozás közötti kölcsönügylet során a jegybanki alapkamatot meg nem haladó kamat is 0 százalékkal adózik legfeljebb a vállalkozás jegyzett tőkéjének 10%-a, de maximum 200 ezer forintig.”* Ezen jogszabály módosítás révén lehetővé vált, hogy a vállalkozás tulajdonosa, vagy hozzá közel álló magánszemély tényleges gazdasági esemény nélkül 200 ezer forint adómentes bevételhez juthasson. Ehhez év elején 800 ezer forinttal meg kellett növelni papíron a pénztárban lévő pénzkészletet, év végén pedig 1 millió -val csökkenteni. Így lehetett 200 ezer forint adómentes jövedelemhez könnyedén hozzájutni 1995-ben. 1996-ban módosították a törvényt (bezárták a kiskaput): egy magánszemély legfeljebb 10 ezer forint adómentes bevételhez juthatott csak hozzá.
- A legtöbb ügyeskedés a cégautóval kapcsolatosan történt, a jogszabályváltozások is e körben voltak a leggyakoribbak. A forgalmi engedélyben teherautóra vizsgáztatták a személygépkocsikat. Sokan nem észlelték időben, hogy a törvény külön meghatározta a személygépkocsi fogalmát. Így hiába volt tehergépkocsi bejegyzés a forgalmi engedélyben, az szja törvény szerint mégis személygépkocsi volt. Itt találkozhattak először az adózók nagy számban az adókockázattal: egy nem megfelelően értelmezett, kihasznált kiskapu alapján az adóhatóság jelentős bírság összegeket rótt ki.
- A másik személygépkocsival kapcsolatos ügyeskedés az útnyilvántartások körül zajlott. Ebben a magánszemélyek nagyon találékonyak voltak: vásároltak egy nagy fogyasztású, majdnem üzemképtelen gépkocsit. Például egy UAZ, vagy Csajka gépkocsit. Beállították a kertbe, arra készítették az útnyilvántartást, de kis fogyasztású

nyugati gépkocsikkal (pl.: Mercedessel) jártak. Az üzemanyagköltség-különbözet jelentős adómentes bevételt jelentett.

- 1997-ig nem kellett cégautó adót fizetni a 2500 kilogrammot meghaladó meghaladó nagysúlyú cégautók után. Ezt a tehetősebb vállalkozók tudták kihasználni. 2500 kilogrammot meghaladó hatalmas cégautókat használtak adómentesen magáncélra. Ezt a kiskaput is bezárta a jogalkotó.

A felsorolt néhány adóelkerülési lehetőségől láthatjuk, hogy ezek alapjaiban nem rengették meg a költségvetést. Ez egyfajta társasjáték volt az adóhatóság és a magánszemélyek között. A jogszabály változások folyamatosan próbálták kiszűrni ezen lehetőségeket. Megítélesem szerint a kiskapu-keresés miatt eltúlzott az a vélemény, hogy a magyar magánszemélyek jellemzően adóelkerülő magatartást folytatnak.

4. Adóellenőrzések hatása az adótudatosságra és az adóelkerülésre

Az adótudatosságot, adóelkerülést alapvetően meghatározza, a következmények mérlegelése. Milyen szempontok alapján kerülhetünk ellenőrzés alá? Az ellenőrzések eredményeinek hatása az adózói magatartásra, az adóellenőrzések szakmai színvonala, jogszerűsége. Megállapított adóhiányok arányossága a cselekménnyel, a kiszabott bírságok mértéke. Milyen segítséget tudnak nyújtani az adózási szakemberek az ellenőrzés és az azt követő eljárás során?

4.1. Ellenőrzésre kiválasztást befolyásoló tényezők

A lakosság hamar észlelhette, hogy az adóhatóság kapacitásai egyre szűkebbek lettek. Többségében felhagytak a kis eredménnyel kecsegtető helyszíni adóellenőrzésekkel, helyette az Adóhatósághoz kérték be az adózót irataival együtt. Főként azok számíthattak adóellenőrzésre, akik visszaigényeltek pénzt. Akár adókedvezmény, akár áfa formájában.

Az ellenőrzésre bizton számíthatott az, aki pénzt kért vissza. Ezen túlmenően az Art. 90.§ (1) bekezdése értelmében az APEH elnöke minden évben közzéteszi, hogy az ellenőrzési tevékenysége mely területekre, adónemekre terjed ki elsősorban. Ezzel elébe kíván menni az esetleges adóelkerülési magatartásnak, mert egy adott területen előre valószínűsítik az adóellenőrzés lehetőségét. A cél évek óta változatlan: a költségvetési bevételek biztosítása, az adómorál javítása, a feketegazdaság elleni határozottabb fellépés, a versenyképes piacgazdaság működésének ösztönzése, az előírt kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése. Az adóhatóság a megelőzés érdekében **kockázatelemzést** végez, megpróbál gyorsan reagálni a terjedő adóelkerülési magatartásokra. Előtérbe kerültek a **hatékonysági** tényezők: az

adóhatóság feleslegesen nem folytat ellenőrzést olyan területen, ahol az ellenőrzéstől csekély eredmény várható. A **revizori kapacitást** ezen hatékonysági szempontok alapján használja fel. 2007-ig folyamatosan csökkent, majd **2007-től megszűnt a véletlenszerű kiválasztáson alapuló ellenőrzés.**

4.2. Konkrét ellenőrzés hatása, adózói magatartás változása

Az ellenőrzések hatására annyiban változott az adózói magatartás, hogy – nem is alaptalanul – elterjedt, hogy ha valakit kiválasztanak ellenőrzésre, akkor majdnem minden esetben megállapítással zárul a vizsgálat. Ez nagymértékben ellene hatott az adótudatosságnak, mivel senki sem lehetett biztos abban, hogy ha legjobb tudása szerint betartja a hatályos adótörvényeket, akkor nem kell félnie az adóellenőrzéstől. Nyilvánvalóvá vált, hogy egy adóellenőrzés eredménye még egy adózási szakember számára is megjósolhatatlan lett. Ilyen helyzetben nem működnek a hagyományos adótervezési módszerek. Az APEH kezdett „rettegett” lenni. Már maga az APEH ellenőrzés ténye félelmet keltett az adózókban. Az adózási hajlandóságot félelemkeltéssel próbálta növelni az APEH. Ez ellen a könyvelők úgy próbáltak védekezni, hogy a legapróbb kérdésekben is állásfoglalást kértek az APEH -től. Gyakran az adóellenőrzések során szembesültek azzal, hogy a revizorokra nézve nem voltak köztelező érvényűek ezek az APEH-állásfoglalások. Ezt az Alkotmánybíróság is megerősítette több határozatában. Azóta az APEH az Adó- és Ellenőrzési Értesítő című a hivatalos lapjában minden adózói kérdésre adott állásfoglalás előtt feltünteti a következő mondatot:

„Ezen szakmai vélemények nem minősülnek jogszabálynak, az állami irányítás egyéb jogi eszközének, ezért alkalmazásuk az ügyfelekre és a bíróságokra nézve nem kötelező.”

4.3. Adóellenőrzések szakmai színvonala, jogszerűsége

Az adóellenőrzések során a revizorok kíméletlenül kihasználták az adózói tudatlanságot. Az ellenőrzések számának növekedésével viszont csökkent az ellenőrzések színvonala. 2007-ben meglepetéssel olvastam az APEH honlapján, hogy középfokú végzettséggel kerestek revizorokat lakossági, egyéni vállalkozói adóellenőrzésekhez. Ezzel az APEH tulajdonképpen elismeri, hogy felismerte a lakosság alacsony adózási ismereteit és egy középfokú végzettségű revizor is elégséges a szükséges megállapítások megtételéhez és indoklásához. **Az adóellenőrzés kezd egyfajta betanított munkává válni.** Az APEH módszertani részlege kialakítja, hogy mit hogyan kell ellenőrizni, milyen jogszabályi értelmezés alapján. E körben érdemes egy kicsit elidőzni és idézni az Alkotmánybíróság véleményéből.

„Amikor az APEH tájékoztatója alkotmányellenes, de mégsem lehet megsemmisíteni”

[23/2007. (IV. 19.) AB. határozat].

Részletek az indoklásból:

*” Az Alkotmány Bíróság a tájékoztató vizsgálata során, újból elvi élel mutat rá arra, hogy az indítvánnyal támadott és hasonló minisztériumi, egyéb központi állami szervektől származó, jogi iránymutatást tartalmazó leiratok, körlevelek, iránymutatások, útmutatók, állásfoglalások és egyéb informális jogértelmezések, amelyek nem a Jat. garanciális szabályainak betartásával kerülnek kibocsátásra, sértik az Alkotmány 2.§ (1) bekezdésében deklarált jogállamiság alkotmányos követelményét. Jogbizonytalanságot teremtenek, kiszámíthatatlanná teszik a jogalanyok, a jogalkalmazók szervek magatartását. Bár a bennük foglalt jogértelmezésnek jogalkalmazási szempontnak semmiféle jogi ereje, kötelező tartalma nincs, miután az államigazgatás központi szervei bocsátják ki, alkalmasak arra, hogy a címzetteket megtévesszék, és a címzettek kötelező előírásként kövessék azokat. [...] A törvényben foglalt garanciális szabályok be nem tartásával alkotott ilyen iránymutatások, könnyen válhatnak a jogi szabályozást pótló, a jogszabályok érvényesülését lerontó irányítási eszközökké, és ez a jogállamiság követelményével összeegyeztethetetlen. A közigazgatásban (különösen a pénzügyi igazgatásban) továbbra is százsámra jelennek meg olyan – maguknak normativitást követelő – formák, amelyek felett nem biztosítható – az alapvetően egyedi jogalkalmazásra épülő – hatékony bírói kontroll. Ebből következően a velük szembeni hatékony fellépés lehetőségét normatív alapra kell helyezni, s a közigazgatáson belül is lehetővé kell tenni a **megfelelő garanciarendszer kiépítését.**”*

Jelenleg ilyen garancia rendszer nem létezik. Néhány éve felvetődött egy adózási ombudsman szükségessége, de a téma elhalt. Jelenleg a költségvetésnek nem érdeke, hogy érvényre jusson az adójogszabályokban megfogalmazott jogalkotói akarat, helyette az **adóhatóság által „normativitást követelő” állásfoglalások, módszertanok irányítanak, megítélésem szerint még a bírói gyakorlatot is.**

4.4. Adótanácsadók, adószakértők szerepe az ellenőrzési eljárások során.

Ma még nagyon ritka a lakosság körében, hogy egy adóellenőrzéshez adótanácsadó vagy adószakértő segítségét vegye igénybe. Ha mégis segítséget kér, akkor ügyvédhez vagy könyvelőhöz fordul. Az **ügyvédek** elsősorban képviselik az ügyfelet az eljárásokban, de adóügyi kérdésekben járatlanok, szakmailag nem jelentenek ellenpontot az adóhatósággal szemben. A másik probléma, hogy az ügyvédi munkadíjak kialakításánál a „perérték” százalékában szokás meghatározni a munkadíjat. Mivel adóügyekben az esetek döntő részében több tízmilliós jogkövetkezményekről van szó, amellet, hogy az ügyvédek szakmai segítséget

nem jelentenek, még magas munkadíjjal is dolgoznak. Véleményem szerint adóügyekben az ügyhöz tartozó **munkadíjat az ügy bonyolultsága kell, hogy meghatározza és nem a jogkövetkezmények összege.** A **könyvelők** adókérdésben azonnal az adóhatósághoz szaladnak állásfoglalásért, önálló jogértelmezésre nem vállalkoznak, ezért ők sem tudják megfelelően képviselni az ügyfelet adóügyekben. A megoldás az lenne, ha egy adózó azonnal adótanácsadóhoz, adószakértőhöz fordulna, amikor adóhatósági idézést kap. Ma még ez nem általános. A 2008-as Art. módosítás emelheti az adótanácsadói, adószakértői szakma tekintélyét a kötelező regisztráció révén. A korábbi években nagyon sokan szereztek meg az adótanácsadói végzettséget elsősorban azért, hogy magukat illetve vállalkozásukat meg tudják védeni adott esetben. De csak **kevesen vállalkoznak arra, hogy gyakorolják adótanácsadói tevékenységüket.** Nekik most regisztráltatni és folyamatosan tovább képezni kell magukat. Ez egy erős szakmai rosta lesz az adótanácsadó végzettségűek között, amire megítélésem szerint szükség is van.

5. Az APEH adótudatosság elleni tevékenysége: jogszabályi kereteket túllépése

Ebben a fejezetben konkrét esetekkel, jogszabályi hivatkozással támasztom alá azokat az állításokat, amiket eddig az adóhatóság tevékenységével szemben megfogalmaztam.

5.1. Adójóváírás téves számítása a 2002. évre

Az adójóváírás helyes összegének kiszámítása sohasem volt egyszerű a magánszemélyeknek. A 2002-ben év közben történt meg a minimálbér adómentessé tétele az adójóváírás havi mértékének a felemelésével. A havi maximum 3 000 forint adójóváírás szeptembertől havi 9 000 forintra változott. Egyéb szabályok változatlanok maradtak. Így az adójóváírás kiszámítása még bonyolultabb lett. Ezt könyörtelenül ki is használta az APEH. Az APEH hivatalos lapjában az Adó- és Ellenőrzési Értesítő 2002. decemberi számában még helyesen jelent meg az adójóváírás kiszámítása. Ez a hivatalos lap elsősorban a munkáltatóknak szól. Itt még nem kockáztatott az APEH. Az önadózó magánszemélyeknek kiküldött bevalláscsomag kitöltési útmutatójába már egy téves jogértelmezés került, melynek révén több százezer magánszemély átlagban 10 000 forinttal kevesebb adójóváírást számolhatott el az év végén, mint amit a jogszabály biztosított.

Évközi változás esetén, ha a mérték változik, akkor egy úgynevezett súlyozott átlagot kell képezni. **A jogértelmezési kérdés az volt, hogy a 8 * 3 000 és a 4 * 9 000 közé „vesszőt” vagy „plusz” jelet kell tenni.** A vessző valójában azt jelenti, hogy az adóévet két részre vágjuk, nem engedjük meg az eltérő havi bérjövodelmek kiegyenlítését az első nyolc hónap és

az utolsó négy hónap között. A kiegyenlítést az szja törvény teszi lehetővé „... egy adóévben legfeljebb 12 jogosultsági hónap vehető igénybe.” [33.§ (3) bekezdés].

Ez a bekezdés nem változott az évközi törvénymódosításkor. Tehát az adójóváírás számításakor éves szinten kell számolni: $8 * 3\,000 + 4 * 9\,000 = 60\,000$ éves korlát figyelembe vételével. Az első nyolc hónap utáni részösszeg számításánál

$8 * 3\,000 + 4 * 3\,000 = 36\,000$ részkorlással kell számolni, mert az első nyolc hónapban megszerzett bérjövedelemre – 12 jogosultsági hónappal számolva – legfeljebb 36 000 forint adójóváírás érvényesíthető. A magánszemélyek kitöltési útmutatójában szereplő számítás szerint külön kell kiszámítani az első nyolc hónapra eső adójóváírást legfeljebb

$8 * 3\,000 = 24\,000$ forint korlással, és külön az utolsó négy hónapra eső adójóváírást legfeljebb $4 * 9\,000 = 36\,000$ forint korlással. Ennek a számolásnak a következő jogszabályszoveg felel meg:

„...az első nyolc hónapban legfeljebb 8 jogosultsági hónap, az utolsó négy hónapban legfeljebb 4 jogosultsági hónap vehető figyelembe.”

Csak hogy az szja törvény 33.§ (3) bekezdése nem módosult az évközi törvénymódosításkor. Szövege változatlan:

„... egy adóévben legfeljebb 12 jogosultsági hónap vehető igénybe.” [33.§ (3) bekezdés]

Sajnos csak a nyilvánosságban bízhattam, mert az APEH nem áll szóba szakmai kérdésekben külsősökkel. Úgy gondolják: ha valakinek a homlokára kerül az APEH felírat, akkor hirtelen meg növekedett a szakmai tudása is. De legalábbis náluk a hatalom és a médiában való állandó jelenlét is.

Ekkor kezdtem el reménytelen küzdelmemet több százezer adózó érdekében, hogy az adóhatóság tartsa be a jogszabályban foglaltakat. Számtalan újságcikk jelent meg, készült tv-riport, de az APEH nem engedett.

Mivel okleveles matematikus végzettségem van, viszonylag könnyen tudtam számpéldákat készíteni, hogy felhívjam a figyelmet az útmutatóban megjelent számítási mód hibájára.

Például:

Ha valaki az év első nyolc hónapjában 360 000 forint bérjövedelmet szerzett, de az utolsó négy hónapban minimális jövedelme volt (pl. munkaviszonya december 31-én szűnt meg, de augusztus 31-étől felmentették a munkavégzés alól), akkor neki a törvénymódosítás előtt járt az éves 36 000 forint adójóváírás 12 jogosultsági hónap mellett. A téves jogértelmezés révén viszont az adójóváírás havi mértékének emelése következtében már csak 24 000 forint járt, mivel az első nyolc hónapban szerzett bérjövedelem után legfeljebb 24 000 forint adójóváírást számolt a kitöltési útmutatóban közzétett hibás számítási mód.

A téves jogértelmezés az adóév kettévágásában állt. Egy az előző példához képest fordított esetet is bemutatok. Most nem az év végén, hanem az év elején volt alacsony a magánszemély bérjövödelme. Emiatt, ha az adózó havi 20 000 forint bérjövödelemmel rendelkezett, akkor minden hónapban ennek 10%-t: 2 000 forint adójóváírást vehetett igénybe az adóelőleg levonása során. A havi legfeljebb 3 000 forintos korlát miatt az 1 000 forintos adójóváírás különbözetre jogosultságot szerzett. Ezt akkor tudja igénybe venni, ha lesz olyan hónapja, amikor - a maximális havi 3 000 forint adójóváírást biztosító - 30 000 forint feletti bérjövödelemmel rendelkezik. Tehát ez a dolgozó úgy jutott el a szeptemberi emelésig, hogy igénybe tudott venni. $8 * 2\,000$ forint adójóváírást és jogosultságot szerzett még $8 * 1\,000 = 8\,000$ forintra.

A téves jogértelmezés azt állította, hogy hiába szerzett ez az adózó az utolsó négy hónapban pl. havi 100 000 forint bérjövödelmet, az évközi emelés miatt véglegesen elvesztette jogosultságát az első nyolc hónapban keletkezett 8 000 forintra.

A számpéldák hatására az APEH áthárította a felelősséget a jogalkotóra: hibás a törvény, módosítani kell! Sor került egy olyan törvénymódosításra, ami leegyszerűsítve ezt tartalmazta: „*emelés után kevesebb nem jöhet ki. Ha mégis, akkor azt az APEH visszatéríti.*”

A baj az, hogy ez a törvénymódosítás a problémát nem oldotta meg, csak azok kaphattak vissza egy kis összeget, akiknek kevesebb jött ki az emelés után, mint anélkül. De semmilyen visszafizetés nem történt azoknak, akiket a fenti (második) példa szerint rövidített meg az APEH. (8 hónapig havi 20 000 forintot keresett, utána havi 100 000 forintot) Neki összesen 60 000 forint adójóváírás járt volna, de ebből a már ismertetett téves jogértelmezéssel az APEH lenyelt 8 000 forintot, így ő csak 52 000 forint ($16\,000 + 36\,000$) adójóváírást vehetett igénybe. Őrá így természetesen a törvénymódosítás nem vonatkozott. **Szükségtelen volt a törvénymódosítás, a jogszabály hibátlan volt, csak az APEH szándékosan félreértelmezte, majd a felelősséget áthárította!**

12 jogosultsági hónappal számolva, legyen B1 az első nyolc havi, B2 az utolsó négyhavi bérjövödelem. Az APEH által alkalmazott képlet:

$$(B1\ 10\%-a,\ de\ legfeljebb\ 8 * 3\,000 + \quad = 36\,000) \\ + (B2\ 18\%-a,\ de\ legfeljebb \quad + 4 * 9\,000 = 36\,000)$$

A helyes, az akkor hatályos jogszabályoknak megfelelő jogértelmezés:

$$B1\ 10\%-a,\ de\ legfeljebb\ 8 * 3\,000 + 4 * 3\,000 = 36\,000 \\ + B2\ 18\%-a,\ de\ legfeljebb\ 8 * 3\,000 + 4 * 9\,000 = 60\,000$$

Jól látható, hogy az APEH számítási módszerénél, külön 8 és külön 4 jogosultsági hónappal számol (kettévágja az évet), míg a helyes képlet (*egy adóévben legfeljebb 12 jogosultsági hónap vehető igénybe.*) mindig a 12 jogosultsági hónappal számol.

Az Adó- és Ellenőrzési Értesítő 2002. decemberi számában megjelentek a számítógépes ellenőrző szoftver ellenőrzési szempontjai (Éves adójóváírás $\leq 60\,000$). Ezekbe még mindkét jogértelmezés belefért. A cégem által készített bérszámfejtő szoftver az általam helyesnek tartott képlet alapján számolta az adójóváírást. Az APEH megakadályozta, hogy az Ő jogértelmezésén kívül más jogértelmezés szerint is be lehessen adni floppyn 02M29-es bevallást. Az ellenőrző szoftverben kijavították az ellenőrzési szempontot és az ismertett téves képletet, mint egyetlen lehetséges értéket építették be az ellenőrző szoftverbe. Így, ha valaki nem úgy számolta ki az adójóváírás összegét, mint az APEH, akkor a munkáltató nem tudta beadni a 02M29-es bevallását.

Kiket érintett ez a téves jogértelmezés és mekkora összeggel?

Az APEH kommunikáció azt próbálta elhitetni az emberekkel, hogy ez csak matematikai probléma, elméletileg létező lehetőség, csak néhány adózó érinthet.

Számszerűsítsük kiket érintett. Az első nyolc hónapban havi 30 000 forint havi bérjövedelemnél lehetett pontosan igénybe venni a havi 3 000 forint adójóváírást (10%). Ez 8 hónap alatt 240 000 bérjövedelem. Az utolsó 4 hónapban havi 50 000 forint havi bérjövedelemnél lehetett pontosan igénybe venni a havi 9 000 forint adójóváírást (18%). Ez 4 hónap alatt 200 000 bérjövedelem. Így biztosan kevesebb adójóváírást vehettek igénybe az APEH téves jogértelmezése miatt azok,

- Akik az első nyolc hónapban összesen 240 000 forintnál többet, az utolsó négy hónapban összesen 200 000 forintnál kevesebbet keresett, és fordítva
- Akik az első nyolc hónapban 240 000 forintnál kevesebb, az utolsó négy hónapban 200 000 forintnál többet kerestek,

Például rosszul járt, aki egész évben havi 40 000 forintot keresett, akinek egész évben 30 és 50 ezer forint között ingadozott a bérjövedelem. Látható, hogy nem pusztán matematikai problémáról van szó, magánszemélyek tömegét érintette a téves jogértelmezés.

Különbéle matematikai statisztikai becslési módszerekkel úgy becsültem, hogy valószínűleg 700 000 magánszemélyt érintett a téves jogértelmezés, átlagban 10 000 forint összeggel. Ez azt jelenti, hogy 7 milliárd forinttal rövidítette meg az APEH a magánszemélyeket a jogszabályban foglaltakhoz képest. **Ez a téves jogértelmezés csak 2008. december 31-én évül el. Addig be lehet még nyújtani önellenőrzést!**

5.2. Adójóváírásnál a saját kárára tévedhet az adózó

A magánszemélyek 0x53 adóbevallása nyomtatványkitöltő programjába évek óta benne van egy „pénznyelő automata”, melyet nem akar az APEH kijavítani. Ez a következő:

Az adójóváírás éves összege egy számított érték. A jövedelmi adatok és az adójóváírásra jogosító hónapok számából számítható egyértelmű összeg. Ennek ellenére a nyomtatványkitöltő program tájékoztató jelleggel kiírta piros számokkal az adójóváírás pontos összegét, mint maximum összeget, de megengedi, hogy a magánszemély ennél kisebb összeget írjon be. Ez úgy fordulhat elő, hogy a magánszemély az M30-as munkáltatói igazoláson lévő, év közben az adóelőleg levonás során igénybevett adójóváírás összegét írja be. Az adózók nem tudják, hogy ez csak egy olyan tájékoztató összeg, mely semmilyen kihatással nincs az év végi adó végelszámolásban igénybe vehető adójóváírásra. Nekik a jobboldalt feltüntetett igénybe vehető összeget kellene bemásolni. **Az ellenőrző szoftver csak azt engedte meg, hogy a saját kárára tévedjen az adózó.**

Ha a jobboldalt feltüntetett igény bevehető összegnél nagyobb értéket írt be az adózó, akkor hibaüzenetet kapott. Miután a probléma megoldása elől elzárkózott az APEH, a nyilvánossághoz fordultam: A Népszabadság gazdasági újságírója felvállalta a témát és 2006. március 1.-én megjelent az írás. *„Az adóhatóság lapunk kérdésére elismerte: a program valóban megengedi, hogy az igénybe vehető kedvezménynél kevesebbet irjanak be az adózók. Arra a kérdésre viszont nem kaptunk választ, hogy ezt a hibalehetőséget miért engedi meg a rendszer.”*

[Dutka Noémi: A jóváírásban saját kárára is tévedhet az adózó. Népszabadság, 2006.márc.1.]. A nyilvánosságra hozott hiba ellenére a 2006-os évre a nyomtatványkitöltő szoftver változatlan formában jelent meg 2007 elején. Ekkor egy országgyűlési képviselőhöz fordultam, aki azonnali kérdést intézett a pénzügyminiszterhez. Erre már – pénzügyminisztériumi utasításra – megszületett egy részmegoldás: bekerült egy figyelmeztető üzenet az ellenőrző szoftverbe, de továbbra is hibaüzenet jelezte a nagyobb értéket:

Figyelmeztetés! *Önnek lehetősége van a beírt összegnél nagyobb adójóváírást igénybe venni. Az igénybe vehető adójóváírás a jobboldali mezőben látható.*

Hibaüzenet! *Az adójóváírás nem lehet nagyobb, mint a jobboldalon látható számított érték.*

A javításból látható, hogy az APEH pontosan tudja, hogy mit csinál, amikor nem tekinti hibának, ha a magánszemély a saját kárára téved.

„Az adóbevallás helyességét a 26.§ -ban foglalt esetben az adóhatóság megvizsgálja, a számítási hibát és más hasonló elírási hibát kijavítja, és ha a kijavítás az adófizetési

kötelezettség vagy az adó-visszatérítési kötelezettség összegét érinti, az adózót a kijavítástól számított 30 napon belül értesíti.” [Art. 34.§ (1) bekezdés]

*„Ha a kijavítás alapján az adózót a bevallottnál kisebb fizetési kötelezettség terheli, az adóhatóság az adófizetés igazolását követően az adózó kérelmére **a javára mutatkozó összeget 30 napon belül visszatéríti**, illetve ha azt nem fizették be, az adózónak a kijavított összeget kell megfizetnie.*” [Art. 34.§ (4) bekezdés]

Ha **kevesebb adójóváírást** írt be az adózó az igény bevehető összegnél, akkor mivel ezt jogszabályellenesen **nem** tekinti **hibának** az adóhatóság, ezért nem is téríti vissza az adózónak. Ha **több adójóváírást** írt be az adózó az igény bevehető összegnél, akkor ezt már **hibának** tekinti az adóhatóság, ezért befizetteti a különbözetet az adózóval.

A fentebb ismertetett hiba a most közzétett 0753-as nyomtatványkitöltő szoftverben is benne maradt. Ki lehet próbálni! Azt, hogy élő problémával foglalkoztam az is bizonyítja, hogy az interneten több adózói kérdésben is felmerült: miért figyelmeztet az ellenőrző szoftver, amikor ő pontosan azt az értéket írta be, amit az M30-as munkáltatói igazolás tartalmazott. Több tízezer forinttal károsíthatja meg magát az adózó amiatt, hogy az APEH egy eredménymezőt nem számol ki, hanem szinte felkínálja a tévedés lehetőségét. A „*pénznyelő automata*” több milliárd forintot nyel el jogellenesen évente.

5.3. Jogszabályi keretek túllépése a Vagyonosodási vizsgálatokban

A bevezetőben említett kommunikáció sikeresnek tekinthető az APEH részéről. Sikerült elfogadtatni még a szakmai közvéleménnyel is, hogy vagyonosodási vizsgálatoknál megfordul a bizonyítási teher, az adózónak kell hitelt érdemlően bizonyítani a nyilatkozatában szereplőket. Ez nem felel meg a hatályos jogszabályoknak!

Először is fontos tisztázni, hogy **vagyonosodási vizsgálat nem létezik**. Az Art. 87.§ (1) bekezdése taxatív felsorolja az ellenőrzések fajtáit. Ezek között nem szerepel a vagyonosodási vizsgálat. Van viszont **személyi jövedelemadó bevallás utólagos vizsgálata**, majd ennek során – ha az adóhatóság bizonyítja a becslés fennállásának feltételeit – **becsléssel megállapított adóalap**. Ezt követi csak a széles körben hangoztatott „megfordul a bizonyítási teher”. **Egy hosszabb tényállás tisztázási, bizonyítási eljárás előzi meg a becslési eljárást, mely során a tényállás tisztázási, bizonyítási teher az adóhatóságon van.**

Hibát követett el az adóhatóság, amikor ellenzéki politikusokat is vagyonosodási vizsgálat alá vont. Megzavarta az addig tudatosan felépített kommunikációs stratégiát. Az ilyenkor egyértelmű nyilvánosság miatt kénytelen volt kommunikációján változtatni. El kellett ismernie, hogy valójában személyi jövedelemadó vizsgálatról van szó, és csak az

ellenőrzések későbbi fázisában - a nyilatkozat tételt követően - derül ki, hogy sor kerül-e vagyonosodási vizsgálatra. A kínos magyarázkodást követően az ellenőrzések-megállapítások addigi tempója érezhetően lelassult, de ez várhatóan csak átmeneti.

Az alábbiakban részletesen leírom az eljárás jogszabályoknak megfelelő menetét. Tartózkodom azoktól az - adótanácsadóktól és ügyvédektől származó - védekezési lehetőségektől, melyek a jogszabályban biztosított időhúzásról szólnak. Ezek nem az adott ügy érdemi részében nyújtanak segítséget. Egy ügyvéd már sikerként könyveli el, ha egy bírósági tárgyalást sikerül elhalasztatnia, az APEH ellenőrzés megkezdését sikerül 60 nappal kitolnia. Ez érdemben nem jelent segítséget a magánszemélynek, ha utána az ügyvéd, adótanácsadó minden kétely nélkül elfogadja, hogy vagyonosodási vizsgálaton vesz részt és már a nyilatkozat tételénél az Art. 109.§ az irányadó. Természetesen az Art. 100.§ (2) bekezdésében lévő 60 napos halasztással élni kell, mert már az első tárgyalásra felkészülten kell elmenni. A nyilvánosság előtt, sőt még a bírósági eljárásokban is mindenki az **Art. 109.§ (3) bekezdésére** hivatkozik vagyonosodási eljárásokban. Ez a vélelemmel szemben az **adózónak az ellenbizonyítás lehetőségét adja meg. E nélkül a 108-109.§ -ban leírt becslési eljárás alkotmányellenes lenne.** Számos adótörvény elbukott az alkotmánybíróságon amiatt, hogy a vélelemmel szemben nem adta meg a lehetőséget az adózónak az ellenbizonyításra. Így volt ez a cégautó-adó magánhasználatával, az elvárt adóval, házipénztár-adóval kapcsolatos törvények esetében is. Mindegyik vélelmezett egy adózói magatartást, és ezen vélelemre alapítva adót rótt ki. Az Alkotmánybíróság többször leszögezte, hogy az Adóhatósági vélelemmel szemben az ellenbizonyítás lehetőségét meg kell adni az adózónak. Ezt biztosítja becslési eljárásokban az Art. 109.§ (3) bekezdése. De nem eszerint zajlik az eljárás! Ez már csak egy utolsó szalmaszál a magánszemély számára a jogszerűen becsléssel megállapított adóalaptól való eltérés bizonyítására. Nem az Adóhatóság hivatkozási alapjaként született meg ez a bekezdés. Ha én jót szeretnék kívánni egy becslési eljárás alá vont adózónak, akkor azt kívánom neki, hogy soha ne kerüljön sor ügyében az Art. 109.§ (3) bekezdés alkalmazására. Ha mégis sor kerül az Art. 109.§ (3) bekezdés alkalmazására, az ugyanis azt jelentené, hogy az adóhatóság sikeresen bizonyította, hogy fennállnak a becslés feltételei, valószínűsítette a becsült adóalapot. Adózó nem vitatja a becslés fennállásának feltételeit. **Az Art. 109.§ (3) bekezdése előtt is van élet!** Teljesen hibás adózói magatartás, ha valaki felkészületlenül megy el egy adóhatósági vizsgálatra, és nem él a törvény által biztosított nyilatkozattétel megtagadási jogával. Megvárja, hogy mit tár fel az adóhatóság, és csak ezt követően akar hitelt érdemlően bizonyítani. Ilyenkor már alig van esélye.

Az alábbiakban végigmegyünk azokon a fontosabb eljárási szakaszokon, amelyek még a becslési eljárás előtt zajlanak. Ilyenkor – az adóhatóság tényállás tisztázása nélkül - még szóba sem kerülhet egy esetleges becslés.

5.3.1. Megbízólevél, nyilatkozattétel, együttműködési kötelezettség

Az eljárás érdemben személyi jövedelemadó bevallás utólagos vizsgálatával indul. Néhány esetben ezt megelőzte más (például adatgyűjtési, egyes adókötelezettségek ellenőrzése) eljárás, mely alapján az adóhatóság elrendelte a bevallás utólagos ellenőrzését. Az adózóknak megküldött idézés mellékleteként az APEH már kiküldi az előre megszerkesztett kérdéssort. Ebből sejtheti a magánszemély, hogy az Adóhatóság vizsgálni kívánja a vagyongyarapodását is. Szakmai körből hallani olyan véleményeket, hogy ez feltételezi az adózó „bűnösségét”. Én helyesnek tartom a kérdések előre kiküldését, mert így az adózót nem éri váratlanul a kérdések. Ha abban a tudatban megy el egy idézésre, hogy csak a bevallását ellenőrzik, akkor nem biztos, hogy szakértőhöz fordul. Ha viszont az idézés mellett ott van a kérdőív is, akkor van ideje arra, hogy szakértőhöz forduljon, összegyűjtse a „...*bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének*” okiratait is. Tudnia kell mindenkinek, hogy **adóhatósági vizsgálatoknál elsősorban okirati bizonyítékoknak van jelentősebb bizonyító ereje**. Ezért még akkor is, amikor a tényállás tisztázási, bizonyítási kötelezettség az adóhatóságot terheli, az **adózónak okiratokkal kell alátámasztania a nyilatkozatában szereplőket**. A vita tulajdonképpen ezen okiratok bizonyító ereje körül zajlik. Kinek kell az abban foglaltakat további hitelt érdemlő adatokkal alátámasztani, illetve ellenbizonyítással élni az abban foglaltakkal szemben. Mikor, milyen eljárási szabályokat kell alkalmazni?

Másik vitára okot adó kérdés a **szóbeli megállapodás** kérdése. A Polgári törvénykönyv lehetővé teszi szóbeli megállapodások, szerződések megkötését is. Hogyan lehet ezeket egy adóhatósági vizsgálat során felhasználni? Semmiképpen sem úgy, hogy szóban előadjuk a történeteket a revizornak. A „*csak ülök és mesélek*” következménye az olyan adóhatósági megállapítás, hogy adózó az általa szóban előadottakat hitelt érdemlően nem támasztotta alá. Mit a megoldás? A nyilatkozattétel előtt a szóbeli szerződést kötő felek elmennek egy közjegyzőhöz, egybehangzóan előadják és írásba foglaltatják a közöttük korábban a Ptk. szabályainak megfelelő szóbeli megállapodást. Ez a közjegyzői okirat oldja fel a Ptk. szóbeliségre vonatkozó és az adóhatósági eljárások okirati bizonyítékokra épülő eljárása közötti ellentmondást, teremti meg az összhangot. Ha a másik fél időközben elhalálozott, akkor nehéz helyzetbe kerül az adózó. Az adóhatóság jogosan nem fogja elfogadni a szóbeli megállapodást. Adóügyekben ezért fontos, hogy ha lehet ne szóbeli, hanem írásbeli, teljes

bizonyító erejű dokumentumokkal védjük ki előre egy későbbi adóellenőrzés következményeit.

Az eljárás ezen szakaszában az Art. 97. paragrafusban leírtak az irányadóak:

„Az ellenőrzés során a tényállást az adóhatóság köteles tisztázni és bizonyítani, kivéve, ha törvény a bizonyítást az adózó kötelezettségévé teszi.” [Art. 97.§ (4)]. Mivel ebben az eljárási részben még fel sem vetődhet a becslés, ezért itt sem lehet még hivatkozni az Art. 109.§ (3) bekezdésére. A *„... kivéve, ha törvény a bizonyítást az adózó kötelezettségévé teszi.”* szövegrészt próbálja az adóhatóság úgy értelmezni, hogy az a törvény(hely) az Art. 109.§ (3) bekezdése. Még egyszer leszögezem, az Art. 109.§ (3) bekezdése a becslési eljárás alkotmányosságát biztosítja, **jogot biztosít az adózónak ellenbizonyításra**, de nem ró rá semmilyen plusz bizonyítási kötelezettséget a becslést megelőzően!

Az ellenőrzés a személyi jövedelem adóbevallásokban szereplő adatok felszínes ellenőrzésével kezdődik. A revizor elkéri a bevallást alátámasztó iratokat, majd rögtön rátér a nyilatkozattételre. Innentől kezdve úgy tekintik az eljárást, mintha már becslési eljárás folyna és egyértelműen az adózót terhelné a bizonyítás.

„Mindig az adózónak kell meghatároznia a bizonyítási eszközöket (...) ezután következik az adóhatóságnak a feladatai, ezen bizonyítékok értékelése. (...) Valamennyi bizonyítási indítványt, amit előterjeszt az adózó, egyenként és külön-külön is, összességében értékelni kell, és ezt követően tudjuk utána levonni a következtetést, hogy végül is mi az amit el tudunk fogadni, mi az amit nem és esetlegesen forráshiány előfordul-e?”

[Vagyonosodási vizsgálatok – A kiválasztástól a bírósági döntésig, Penta Unió Oktatási Centrum konferenciája 2008. február 28. (Király Károlyné, APEH)]

A fenti adóhatósági vélemény ellentétes több jogszabállyal. Egyrészt az Art. 97.§ (5) bekezdése az **adóhatóság kötelezettségévé teszi a bizonyítási eszközök alkalmazását** a tényállás tisztázása során, másrészt a (6) bekezdés felülírja a részben idézett Ket. 50.§ (6) bekezdésben foglaltakat. A nyilatkozat az Art. 97.§ (5) bekezdésében példálózó jelleggel felsorolt egyik bizonyítási eszköz.

Az idézett **adózó általi kötött bizonyítás** csak az adóalap becsléssel történő megállapítása után, az Art. 109.§ (3) bekezdésének megfelelő bizonyítási szakaszban lép fel. Az adóhatóság nagyon szeretné, hogy végig ezen jogszabályhely alapján folyna az eljárás. Az **adózó minden erőfeszítése arra kell, hogy irányuljon, hogy elkerülje az Art. 109.§ (3) bekezdésében leírt adózó általi kötött bizonyítási eljárást.**

Ebben az eljárási szakaszban becslési eljárás jogszerűen még nem folyhat, hiszen a nyilatkozat értékelésével kerül az adóhatóság abba a helyzetbe, hogy eldönthesse, hogy

fennállnak-e a becslés feltételei. „Az adóhatóság bizonyítja, hogy a becslés feltételei fennállnak...” [Art.108.§ (2)]

Miért van szükség a nyilatkozattételre? Azért, mert **nem minden bevétel bevallásköteles**. Ezért az adóhatóságnak a bevételek egy jól meghatározott köréről nincsenek információi. Ilyen bevétel az ingatlan, ingó értékesítésből származó bevétel, ha azon jövedelem nem keletkezett. Külön ki kell emelni a **kapott és adott kölcsönöket**. Ezek a személyi jövedelemadó törvény szerint bevételnek számítanak, de nem kell bevallani, mivel jövedelem nem képződik.

„A jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni a következő bevételeket:

c) azt a kapott vagyoni értéket, amelyet az adóalany köteles visszaszolgáltatni (így különösen a **kapott kölcsönt, hitelt**), továbbá a magánszemély által korábban átadott vagyoni értéket a magánszemély (halála esetén örököse) részére nem ellenértékként (ellenszolgáltatásként) történő visszaszolgáltatásakor (ide értve különösen a nyújtott kölcsön, hitel visszafizetett összegét,...)...” [szja tv. 7.§ (1) bekezdés, c) pont].

Az Art. 109.§ (1) bekezdése a becslés feltételeként hivatkozik a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmek együttes összege feltárására is. Ezért nagyon fontos, hogy a magánszemély a **kapott és adott kölcsönöket** igazoló bizonyítékokat a nyilatkozattételkor, lehetőleg annak mellékleteként, beadja.

Ha ez a bizonyíték a Polgári Perrendtartás 196.§ (1) bekezdése szerinti teljes bizonyító erejű okirat, akkor inentől kezdve, ha az adóhatóság vitatja a bizonyíték valóság tartalmát, akkor az ellenbizonyítás őt terheli! Ellenbizonyítás lehet nyilatkozattétel, tanúmeghallgatás, kapcsolódó vizsgálat, okirati bizonyíték. (Említettem, hogy szóbeli megállapodás szóbeli előadása adóügyekben nem fogadható el bizonyítékként.)

„A magánokirat az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára nézve kötelezőnek ismerte el, feltéve, hogy az alábbi feltételek valamelyike fennáll:

a) a kiállító az okiratot saját kezűleg írta és aláírta;

b) két tanú az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük sajátkezű aláírásának ismerte el; az okiraton a tanúk lakóhelyét (címét) is fel kell tüntetni;

c) a kiállító aláírása vagy kézjegye az okiraton bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve van,

d) a gazdálkodó szervezet által üzleti körében kiállított okiratot szabályszerűen aláírták;

e) ügyvéd (jogtanácsos) az általa készített okirat szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy a kiállító a nem által írt okiratot előtte írta alá, vagy aláírását előtte saját kezű

aláírásának ismerte el, illetőleg a kiállító minősített elektronikus aláírásával aláírt elektronikus okirat tartalma az ügyvéd által készített elektronikus okirattal megegyezik, f) az elektronikus okiraton kiállítója minősített elektronikus aláírást helyezett el.”

[Pp. 196.§ (1) bekezdés].

A nyilatkozat kérdései között a költségekre vonatkozó kérdések is szerepelnek. Az Art. 44.§ rendelkezései szerint a magánszemélynek csak a személyi jövedelemadó bevallásában szereplő jövedelmekkel (bevételek-költségek) kapcsolatos iratmegőrzési kötelezettsége van. Ezekből tudja az adóhatóság a bevallásban szereplő adókötelezettséget ellenőrizni. Az életvitellel kapcsolatos költség-számlákat nem kell megőrizni. Még a gépkocsi adásvételi szerződést sem, ha eladásakor ingó értékesítésből származó jövedelme nem keletkezett a magánszemélynek. Az adóhatóság kéri a bankszámlák felsorolását is. **Magánszemélynek nincs bejelentési kötelezettsége bankszámláiról az adóhatóság felé!**

„Nem kötelezhető az adózó olyan nyilvántartás, összesítés (számítás) elkészítésére, amelyet jogszabály nem ír elő.” [Art.94.§ (3)].

A nyilatkozattétel alkalmával az adóhatóság a jegyzőkönyv aláírásakor egy **teljességi nyilatkozat aláírását** várja el a magánszemélytől. Ennek aláírását minden esetben határozottan **meg kell tagadni** és ki kell vetetni a jegyzőkönyvből! Ez a teljességi nyilatkozat sérti az Art. 109.§ (3) bekezdésben biztosítottakat, mely lehetővé teszi az adózó számára, hogy hitelt érdemlően bizonyítsa a becsült adóalaptól való eltérést. A hitelt érdemlő adat lehet új irat is. Ugyanezt a lehetőséget biztosítja az Art. 137.§ (1) bekezdése is, miszerint az első fokú határozattal szemben benyújtott fellebbezésben új tényekre és bizonyítékokra is lehet hivatkozni. Alapvető alkotmányos jog az Alkotmány 57.§ (5) bekezdésében biztosított jogorvoslati jog is. A magánszemélytől kért teljességi nyilatkozat a törvényben biztosított Alkotmányos jogokat sért, próbál előre korlátozni. Ilyen teljességi nyilatkozat csak jogi személyektől kérhető, akikre szigorúbb iratmegőrzési kötelezettséget ír elő a jogszabály. Jogi személyeknél az adóhatóságnak be kell jelenteni az iratmegőrzés helyét is.

A magánszemélynek iratmegőrzési kötelezettsége van, de x napon belüli irat megtalálási kötelezettsége nincs! Az iratmegőrzés mikéntjét a törvény nem szabályozza. Aki többször költözött a vizsgált időszak alatt, annak joga van az eljárás alatt, de a jogorvoslati szakaszban is bármikor megtalálni egy fontos iratot.

Érdekes kérdés az **együttműködési kötelezettség** kérdése. Az adóhatóság ezt szeretné úgy értelmezni, hogy az adózó minden magára nézve terhelő adatot haladéktalanul az adóhatóság rendelkezésére bocsát, a javára szolgáló adatokat csak akkor, ha az adózó nagyon akarja. Arra próbálja a revizor rábírtani az adózót, hogy *essünk túl gyorsan a becslésen, az ettől való eltérést*

úgy is lehetősége van az adózónak hitelt érdemlően bizonyítani. Ne sétáljunk bele ebbe a csapdába! Kerüljük el, hogy a becslésre sor kerüljön.

Véleményem szerint az együttműködési kötelezettség azt jelenti, hogy az adózó megjelenik az idézésre, indokolatlanul nem húzza el az eljárást, nem ad szándékosan valótlan tartalmú nyilatkozatot. De nem minősül az együttműködési kötelezettség megsértésének, ha az adózó él a törvényekben biztosított jogaival. Így a nyilatkozattétel megtagadásával, az eljárás kezdetének 60 nappal történő elhalasztásával, képviselő keresésével. Nem minősül az együttműködési kötelezettség megsértésének, ha az adózó számon kéri az adóhatóságon a jogszabályban foglaltak betartását, szándékosan próbálja nyújtani az eljárás becslés előtti szakaszát. Adózónak joga van nem emlékezni egy 4 évvel ezelőtti bankszámlára történő befizetésre. Pontosan az nem életszerű, ha valaki pontosan emlékszik egy több éve történt ügyletre.

5.3.2. Mikor, kit terhel a Bizonyítási kötelezettség?

Ebben a kérdésben van a legnagyobb véleményeltérés. Az adóhatóság kidolgozott egy **módszertani útmutatót a vagyonosodási vizsgálatra**. Ebben számos, a hatályos jogszabályokkal ellentétes megállapítás van. Sajnos az adózási szakemberek egy része is etalonnak tekinti az adóhatóság módszertanát. Meg sem próbálja vitatni az abban foglaltakat. Jelen dolgozatomban folyamatosan arra próbálom felhívni a figyelmet, hogy az adóhatóság a törvényekben biztosított jogosítványokat meghaladó módszertant dolgozott ki. Az adóhatóság megteheti, hogy kipróbálja: mennyi megy át ezekből a gyakorlatban. Sajnos ez a kísérlet az adózók kárára történik, ezért a szakmának határozottan fel kell lépni az ilyen próbálkozásokkal szemben. Az ellenőrzés a megbízólevél átadásától az ellenőrzést lezáró jegyzőkönyv kézbesítéséig tart. Ez több fázisra bontható:

- Személyi jövedelemadó bevallás utólagos ellenőrzése, nyilatkozattétel (97.§),
- Adóhatóság bizonyítja, hogy a becslés feltételei fennállnak (108.§ (2) bekezdés),
- Adóalap Becsléssel történő megállapítása (109.§ (1) bekezdés),
- *„A becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja”* [Art.109.§ (3)].

Az ellenőrzési eljárás során, ha sor kerül a becslésre, akkor az adóhatóság a teljes ellenőrzési eljárási szakaszra kiterjeszti az Art. 109.§ (3) bekezdésében előírt adózoói bizonyítási kötelezettséget. Ennek alátámasztására idézek egy elsőfokú adóhatósági határozatból:

„...az adóhatóságnak a becslés során nincs teljes körű tényállás tisztázási kötelezettsége...”;
„... a bizonyítási teher megfordul.”; „... nem bizonyított tény, körülményt az adózó terhére
értékelni nem lehet, azonban a becslési eljárás kivétel ez alól.” [APEH 2007. 8463776384.
iktatószámú határozat]

„... az Art. 97. § -ánál a becslési eljárás kivételével jellegű kitétel azt jelenti, hogy a becslési
eljárásoknál az adóhatóságnak nincs teljes körű bizonyítási kötelezettsége.”

[Vagyonosodási vizsgálatok – A kiválasztástól a bírósági döntésig, Penta Unió Oktatási
Centrum konferenciája 2008. február 28. (Bertalan Rudolf APEH)]

Ezek az indoklások téves jogszabály értelmezésen alapulnak. Az adóhatóság a jogszabályt
úgy értelmezi, hogy ha sor kerül becslésre, akkor az egész eljárás egy becslési eljárás. Mint
már jeleztem, egy ilyen ellenőrzési eljárás heterogén, jól elkülöníthető szakaszokra bomlik.

**A „becslési eljárás kivételével” kitétel azt jelenti, hogy a becsült adóalapot az
adóhatóságnak nem kell bizonyítania, csupán valószínűsíteni. De ez a kitétel nem menti
fel az adóhatóságot a tényállás pontos tisztázása alól, a becslés alkalmazása feltételei
fennállásának bizonyítási kötelezettsége alól!**

**Az Art. 97. § (6) bekezdésében lévő - „becslési eljárás kivételével” - kitétel a 108.§ (1)
bekezdésével – „alapját valószínűsíti” - való koherencia zavart küszöböli ki.**

Az ellenőrzés eljárás során a becslés egy időpont vagy rövid időintervallum, mely előtt az Art
97. § -t, utána a 109.§ (3) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni. Itt szeretném külön
felhívni a figyelmet egy általános eljárási hibára. A legtöbb ellenőrzési eljárás egyszeri
meghallgatáson, nyilatkozattételen alapul. Ezt rögtön az ellenőrzést lezáró jegyzőkönyv
kézbesítése követi, ami a becsléssel megállapított adóalapot tartalmazza. Ez ellentét az azzal,
hogy *„Az adóellenőr az ellenőrzés során köteles a tényeket, körülményeket értékelni, az
adózót, képviselőjét, meghatalmazottját az ellenőrzés során tett megállapításairól
tájékoztatni. Az adóellenőr köteles az adózó által felajánlott bizonyíték visszautasítását
előzetesen szóban, majd az ellenőrzésről szóló jegyzőkönyvben írásban is indokolnia.”*
[Art.97.§ (3)].

Tehát megítélésem szerint minden ilyen becsléssel végződő eljárásnak legalább két személyes
meghallgatáson kell alapulnia. A másodikon értékeli szóban a revizor a nyilatkozatban
foglaltakat, tájékoztatja az adózó, hogy mely bizonyítékokat nem fogadott el, és hogy az
adóalapot becsléssel fogja megállapítani. Ezen a meghallgatáson a revizornak már
megközelítőleg tájékoztatni kell a magánszemélyt a becsléssel megállapított adóalap
nagyságrendjéről évenkénti bontásban. Ekkor tud csak élni a magánszemély a - **becslési
eljárás alkotmányellenességét kizáró** - Art. 109.§ (3) bekezdésében biztosított

jogosítványával. A félreértések elkerülésére, **ez a jogszabályhely nem kötelezettség az adózónak, hanem jogosítvány.**

Egyértelműen nem lehet azt mondani, hogy a becsült adóalaptól való eltérés bizonyítási lehetőségének az ellenőrzési eljárás alatti elmaradása jogsértő, mert megítélésem szerint még megfelel a jogszabálynak, ha az adózó a jegyzőkönyvre adott észrevételében él az Art. 109.§ (3) bekezdésében biztosított jogosítványával. (Ezért is jogszerűtlen egy teljességi nyilatkozat kikényszerítése). Mivel csak ebben az eljárási szakaszban fordul meg a bizonyítási teher, azt kell megállapítanunk, hogy **mindazon eljárásokban, amikor egyetlen meghallgatás után a jegyzőkönyvben történik meg az adóalap becsléssel történő megállapítása, a bizonyítási teher, tényállás tisztázási kötelezettség mindvégig az Adóhatóságon van.**

A bizonyítási teher (becsült adóalaptól való eltérés bizonyítása) csak a jegyzőkönyvre tett észrevételben fordul meg, de **csak akkor, ha az adózó elfogadja e becslés jogszerűségét.** Ha észrevételében a becslés jogosságát vitatja, akkor azt kell bizonyítania, hogy az adóhatóság nem tett eleget az Art. 97.§ (4) bekezdése szerinti tényállás tisztázási kötelezettségének. Csak akkor teszi az adózó kötelezettségévé a bizonyítást a jogszabály, ha az adózó a becslés jogszerűségét nem vitatja, tehát elfogadja, hogy az adóhatóság eleget tett az Art. 108.§ (2) bekezdésének. Itt követik el a legsúlyosabb hibát az adózók. Ahelyett, hogy az **Art. 97.§ illetve 108.§ (2) bekezdésében foglaltakat vitatnák,** belemennek az Art. 109.§ (3) bekezdése szerinti ellenbizonyításba. Innentől valóban már egy kötött bizonyítás érvényesül, minimális adózói eséllyel.

5.3.3. Bankszámlaforgalom felhasználása az ellenőrzési eljárásban

Az ellenőrzési eljárásban, amennyiben egyetlen meghallgatáson nem zárul le a vizsgálat, az adóhatóság gyakran él azzal a lehetőséggel, hogy bekéri az adózó bankszámla forgalmát. *„Bank titok csak akkor adható ki harmadik személynek, ha (...) e törvény a banktitok megtartásának kötelezettsége alól felmentést ad,…”* [1996. évi CXII. Törvény 51.§ (1) bekezdés b) pontja], *„Az (1) bekezdés b) pontjában foglaltak alapján a banktitok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn (...) az adó-, vám és társadalombiztosítási kötelezettség teljesítésének ellenőrzése, (...) érdekében eljáró adóhatósággal,…”* [51.§ (2) bekezdés i) pontja].

Itt hívom fel a figyelmet egy gyakori adóhatósági jogsértésre: a kölcsönnyújtó tanú bankszámláját is ellenőrzi az APEH. Erre nem hatalmazza fel a törvény. Erre csak akkor van lehetősége, ha megbízólevéllel kapcsolódó vizsgálatot kezdeményez.

A tényállás tisztázásához általában az adóhatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy az adózó milyen bizonyítható bevételekkel rendelkezett, illetve milyen költségei merültek fel.

Az adóhatóság az ellenőrzési eljárásban gyakran megpróbálja elszámoltatni a magánszemélyt az általa befizetett összegekről azzal, hogy igazolja a pénz eredetét.

Ez az eljárási cselekmény ellentétes az szja törvényben rögzített bevétel fogalmával:

*„Jövedelem a magánszemély által az **adóévben** bármilyen címen és formában megszerzett bevétel egésze...” [4.§ (1) bekezdés].*

*„Bevétel a magánszemély által bármilyen jogcímen és bármely formában **mástól** megszerzett vagyoni érték...” [4.§ (2) bekezdés].*

Tehát az adóhatóságnak kell bizonyítani, hogy a befizetett összeget mástól szerezte a magánszemély és azt is, hogy melyik adóévben! A nyilatkozattétel során az adóhatóság gyakran érvel úgy az elévülési időben rendelkezésre álló pénzüsszegekről, hogy adózó nem tudta hitelt érdemlően bizonyítani, hogy a pénzüsszeg a vizsgált időszakban még rendelkezésre állt. Ha a vizsgált időszakban befizetés történt a bankszámlára, akkor viszont az adóhatóság nem tud megállapítani olyan tényállást, amelyik kizárja, hogy a korábban meglévő pénzeszköz került befizetésre. A **pénz bemutatóra szóló értékpapír**. Birtoklását törvény nem bünteti. Meglétét egy adott időpontban bankszámlára történő befizetés egyértelműen bizonyítja, de semmilyen információt nem ad a befizetés időpontja a bevétel jogcímeire illetve keletkezésének időpontjára. Ehhez egy **múltbeli ügyletet kell vizsgálni**. Az ezzel kapcsolatos tényállás tisztázási kötelezettség az adóhatóságot terheli. Teljesen megalapozatlan az olyan adóhatósági megállapítás, hogy a befizetett pénzre „*be nem vallott bankszámlára befizetés*” nem létező jogcímet használ. **A saját bankszámlára befizetés bevételt nem keletkeztet, bevallási kötelezettség alá nem esik.** Nem minősíthető „*egyéb módon nem adózott bevétel*”-nek és a befizetés időpontja szerinti év adóalapjához nem számítható hozzá. Az ilyen adóalap megállapítás ellentétes az Art. 97.§ (6) bekezdésével és ilyen jogcím sem létezik.

Az adóhatóság – és ennek alapján sajnos gyakran a szakemberek és a bíróságok is - gyakran a hatályos törvények helyett erkölcsi oldalról logikai alapon közelíti meg a becslési eljárást. Adózónak rendelkeznie kellett ezzel az összeggel, a bankszámlára befizetett pénz eredetét nem bizonyította hitelt érdemlően, stb. Ezek így hihetően hangzanak, de mi van a hatályos törvényekben? **Magyarországon jelenleg a hatályos törvények a megtakarítást nem szankcionálják, csak a fogyasztást.** (A bankszámlára történő befizetés kérdésének vizsgálatánál most nem térünk ki a pénzmosás elleni törvényre). A megtakarítás-fogyasztás kérdése a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha valaki 100 millió forintot **befizet a bankszámlájára, akkor ezzel kapcsolatosan semmilyen bevallási, adatszolgáltatási,**

bizonyítási kötelezettsége nincs az adóhatóság felé. Ha az adóhatóság vizsgálni akarja a pénz eredetét, akkor a **befizetés előtti ügyletet kellene vizsgálnia és bizonyítani az ügylet jogcímét.** Egy ilyen bizonyítási próbálkozás lehetetlen feladat. Ha valaki hétfőn felveszi a házipénztárból a fizetését, és kedden befizeti a bankszámlájára, akkor csak abban az esetben lehet hitelt érdemlően bizonyítani, hogy a hétfőn felvett fizetését fizette be, ha a pénztárban felírták a bankjegyek sorszámát és a bank is rögzítette a befizetett bankjegyek sorszámát. A pénz bemutatóra szolgáló értékpapír. Az adóhatóság sem fogadja el a bemutatóra szolgáló – nem nevesített – takaréketére történő hivatkozást. A fentiek miatt a törvény a becslési lehetőséget csak a fogyasztás oldaláról teszi lehetővé. Folytatva a megkezdett gondolatmenetet, ha valaki befizetett 100 millió forintot a bankszámlájára, akkor ez még nem képezheti becslés alapját. Ha ebből a pénzből vásárol 20 millió forintért egy ingatlant, akkor ehhez már igazolnia kell 20 millió forint bevételt. Tehát a 100 millió forint befizetését követően, annak felhasználásának mértékében kell igazolnia bevételt. Természetes ellenérv, hogy így 5-7 év elteltével legális forrássá válik egy bankszámlára befizetett összeg. Valóban így van. Ugyanígy legális forrást teremthet ingatlana eladásával az az adózó is, akinek 6 éve – eltitkolt jövedelemből - vásárolt ingatlana van. A törvények ezt teszik lehetővé. A megtakarítást a jelenlegi törvények nem szankcionálják. Az adóhatóság azonban erkölcsi, politikai megfontolásokból (feketegazdaság elleni küzdelem) nem hagyhatja figyelmen kívül a hatályos jogszabályokat. Még a szigorított, 2011-től alkalmazható Art. 109.§ (3) bekezdése is megengedi, hogy az ismeretlen eredetű, elévülési idő kezdetén bankszámlán lévő összeget valaki legális forrásként felhasználja.

Van olyan adóhatósági jegyzőkönyv a birtokomban, ahol az adóhatóság – miután az adózó életszerűen nem emlékezett a négy évvel ezelőtti bankszámla befizetésre – kigyűjtötte a bankszámla forgalom bevételi oldalán az 500 ezer forintnál nagyobb tételeket és „*nem bevallott banki befizetések*” jogcímen egyéb jövedelemként határozta meg. A kifizetéseket teljesen figyelmen kívül hagyta. Így azt a lehetőséget is kizárta, hogy valaki felvett pénzt a bankszámlájáról, majd egy másik bankszámlájára fizette be, illetve fizette vissza. **Vélelmezte, hogy minden befizetés bevallási kötelezettség alá esik, és minden pénzfelvétel életviteli felhasználást, fogyasztást jelent, tehát véglegesen felhasználta az adózó.** Ezen vélelem alátámasztására semmilyen tényállás tisztázást nem végzett.

A fent leírt példa nem eseti. Ezért megismétlem a törvényben foglaltakat:

„*Bevétel a magánszemély által bármilyen jogcímen és bármely formában **mástól** megszerzett vagyoni érték...*” [4.§ (2) bekezdés].

A saját bankszámlára való befizetés nem keletkeztet bevételt! A más általi befizetésnél is vizsgálni kell a befizetés végleges jellegét.

„A jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni a következő bevételeket:

c) azt a kapott vagyoni értéket, amelyet az adóalany köteles visszaszolgáltatni, (...) a magánszemély olyan bevételének minősül, amelyet a jövedelem meghatározásánál figyelembe kell venni;” [szja tv. 7.§ (1) bekezdés, c) pont]

Tehát a nem végleges jelleggel kapott pénzeszközök az adóalapba nem számíthatók be, de az adott időszakban jövedelemként figyelembe vehető (visszaadásakor költség).

5.3.4. Az adóhatóság mérlegelés lehetősége

„... az adóhatóság a bizonyítékokat szabadon mérlegeli, illetőleg egyenként és összességében értékeli azokat, illetve ezek alapján határozza meg a tényállást.”

Ez is egy olyan mondat, ami nagyon sok adóhatósági határozatban megtalálható.

A probléma az, hogy ilyen mérlegelési jogosítványa az adóhatóságnak a tényállás tisztázás során a hatályos törvények szerint nincs! Ezt a megfogalmazást a Közigazgatási Hatósági Eljárás és Szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. Törvény (Ket.) 50.§ (6) bekezdése tartalmazza:

„A hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.”

A Ket. az Art. és más adótörvények mögöttes jogszabálya. Az Art. 5.§ (1) bekezdése szerint a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni, „Ha e törvény (...) másként nem rendelkezik.” De az Art. a tényállás tisztázásával kapcsolatosan másként rendelkezik: 97.§ (3)-(5) bekezdés. A Ket. 50.§ (6) bekezdésének alkalmazását az Art. 97.§ (6) bekezdése egyértelműen kizárja:

„Az adóhatóság a tényállás tisztázása során az adózó javára szolgáló tényeket is köteles feltárni. A nem bizonyított tény, körülmény - a becslési eljárás kivételével – az adózó terhére nem értékelhető.”

Gyakori hivatkozás és félreértés, hogy a jogszabály tartalmazza a *„becslési eljárás kivételével”* szövegrészt. Mit jelent ez?

Az adóhatóság által a fedezethiány összegéből megállapított nem adózott egyéb bevétel nem bizonyított az adóhatóság részéről, pusztán valószínűsített. Ezt a valószínűsítést az Art. 108-109. paragrafusaiiban leírt becslési eljárás teszi lehetővé. Ezen eljárási szabályok miatt e körben az adóhatóság kétséget kizáró bizonyításra nem kötelezett. Az eltitkolt bevétel összegét nem bizonyítja, hanem csupán valószínűsíti az adóhatóság. **Ezen eljárási szabály viszont csak akkor lép életbe, ha ezt megelőzően az adóhatóság bizonyította, hogy a**

becslési eljárás feltételei adottak, tehát van forráshiány. Abban az eljárási szakaszban, amikor az adóhatóság bizonyítja, hogy a becslés feltételei fennállnak, még szó sincs becslésről, így az Art 97.§ (6) bekezdése még a becslési eljárásra utalás nélkül alkalmazandó! Ismételten leszögezem, hogy az Art. 97. § (6) bekezdése (nem bizonyított tény, körülmény) a „*becslési eljárás kivételével*” kitétel nélkül ellentétes lenne a 108.§ (1) bekezdésében foglalt „alapját valószínűsíti” szövegrésszel, így ez a kitétel egy esetleges koherencia zavart kuszöböli ki.

Mint már tisztáztuk, a tényállástisztázás keretében történő **nyilatkozattétel** megelőzi az esetleges becslési eljárást. A tényállás tisztázás során derül ki, hogy fennállnak-e a becslés feltételei. A becslés, ha sor kerül rá értelemszerűen nem jelenthet bizonyított tény.

„A becslés olyan bizonyítási módszer, amely a törvényeknek megfelelő, a valós adó illetve költségvetési támogatás alapját valószínűsíti.” [108.§ (1) bekezdés].

A különböző jogágak közül az adójog a büntető joghoz hasonlít leginkább: az adóhatóságnak a tényállást kétséget kizáróan kell tisztázni. A különbség elsősorban abban van, hogy míg a büntető jogban fontos szerepe van a felek előadásának, addig az adóigazgatási eljárásban az okirati bizonyításnak van elsődleges szerepe. Az adózónak nyilatkozatát okiratokkal kell alátámasztania, de ezt követően a becslés előtt a kétséget kizáró ellenbizonyítás már az adóhatóságot terheli. Gyakori indoklás adóhatósági határozatokban, hogy az adóhatóság megkeresi a kölcsönnyújtót, de valamilyen okból nem éri el. Ha a kölcsön nyújtásáról és a pénzösszeg átadásáról teljes bizonyítóerejű okirat áll rendelkezésre, akkor **önmagában az a tény, hogy az adóhatóság nem tudta elérni a kölcsönnyújtót az azt jelenti, hogy az adóhatóság ellenbizonyítási kísérlete eredménytelen volt.** Ilyen indok nem eredményezheti a magánokiratban foglaltak figyelmen kívül hagyását. Másik gyakori indok, hogy a kölcsönnyújtónak nem lehetett pénze. Ez az indoklás is legfeljebb úgy igaz, hogy az adóhatóság megállapítása szerint a kölcsönnyújtónak nem lehetett adózott pénze. Semmilyen jogszabály nem írja elő, illetve teszi lehetővé, hogy ha valaki magánszemélytől kölcsönt vesz igénybe, akkor neki a kölcsönnyújtást megelőzően meg kellene vizsgálni a kölcsönnyújtó bevallásait. Adózatlan (eltitkolt) jövedelemből is lehet kölcsönt nyújtani. Ennek persze jogkövetkezményei lehetnek, de nem a kölcsönbe vevőnél, hanem a kölcsön nyújtójánál! Egy kapcsolódó vizsgálat a kölcsönnyújtónál eredményezhet forráshiányt és ennek következtében becslési eljárást.

5.3.5. Adóalap becsléssel történő megállapítása

Az Art. 108-109.§ -ban leírt becslési eljárásra (adóalap becsléssel történő megállapítására) csak akkor kerülhet sor, ha az adóhatóság bizonyította a becslés alkalmazásának feltételeit, az ehhez szükséges tényállást tisztázta.

„Az adóellenőr az ellenőrzés során köteles a tényeket, körülményeket, adatokat értékelni, az adózót, képviselőjét, meghatalmazottját, alkalmazottját az ellenőrzés során tett megállapításairól tájékoztatni. Az adóellenőr köteles az adózó által felajánlott bizonyíték visszautasítását előzetesen szóban, majd az ellenőrzésről szóló jegyzőkönyvben írásban is indokolni.” [Art. 97.§ (3) bekezdés].

A gyorsított vagyonosodási vizsgálatoknál ez a jogszabályhely sérül a leggyakrabban. A magánszemély gyakran csak a jegyzőkönyv kézhezvételekor szembesül azzal, hogy adóalapját becsléssel állapították meg és mely bizonyítékait utasították el. Ez még önmagában nem jelentős eljárási jogsértés. Az adóhatóság itt még csak csapdát állít, amibe az eljárási jogszabályok világában járatlan magánszemélyek illetve adótanácsadók, ügyvédek gyanútlanul besétálnak. Itt követik el az egész eljárásra – beleértve a bírósági szakaszt is - kiható hibát: **Nem a becslés jogalapját támadják észrevételükben, hanem tudomásul véve a becslést, azt próbálják bizonygatni, hogy a benyújtott bizonyíték megfelel az Art. 109.§ (3) bekezdésében hivatkozott hitelt érdemlő adatnak.**

Innentől kezdve már csak minimális esélye van az adózónak. Ha az adózó elfogadta a becslés jogszerűségét, akkor a további eljárási szakaszokban az adóhatóság már bátran hivatkozhat az Art. 109.§ (3) bekezdésében foglaltakra: *„A becsléssel megállapított adóalaptól való eltérést az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja...”*. Innentől kezdve tényként kezeli, hogy megfordult a bizonyítási teher és ezt visszamenőlegesen a nyilatkozattételi eljárási szakaszra is alkalmazza. **A becslés során már lehet nem bizonyított tény, adózó terhére értékelni.**

Mivel az APEH által kidolgozott módszertan feltételezi, hogy még adózással foglalkozó szakemberek sem biztos, hogy rájönnek erre az eljárási csapdára, a revizorok végig az ellenőrzési eljárás során, a megbízólevél átadását követően már egy becslési eljárást folytatnak, feltételezett fordított bizonyítási teherrel.

Az adóhatósági módszertan egyéb helyeken is ellentétes az Art. rendelkezéseivel. Az egyik ilyen a becslés során a **napi vagy havi kronologikus mérleg alkalmazása**. Ez azt jelenti, hogy éven belüli likviditást vizsgál az adóhatóság. Például egy februárban megvásárolt gépkocsihoz áprilisban van igazolt bevétele a magánszemélynek, akkor a gépkocsi vételárát évközi forrás hiányként állapítja meg az adóhatóság. Az áprilisi bevételt a következő év nyitóértékeként veszi figyelembe.

„...a később érkező bevétel a korábbi kiadást nem tudja fedezni. Az év végén felhalmozódott adóhatóság által elfogadott forrástöbblet a következő év nyitóértéke lesz. Pozitív értékben, tehát a bevételi oldalon fog szerepelni. Ez tehát az a számolási módszer, amit egyelőre most az adóhatóság alkalmaz. Ennél pontosabb jobb módszer nincs. (...) ez a legkorrektebb és legpontosabb megoldás, de azt tudjuk, hogy ez nem feltétlenül a legelőnyösebb az adózónak. Ugyanis **más eredményre lehet jutni napi, vagy egy havi kronologikus vagyommérleg számítással, vagy egy éves vagyommérleg számítással.**”

[Vagyonosodási vizsgálatok – A kiválasztástól a bírósági döntésig, Penta Unió Oktatási Centrum konferenciája 2008. február 28. (Bertalan Rudolf APEH)]

Tehát az adóhatóság a revizor mérlegelésére bízza, hogy napi, havi vagy éves kronologikus mérleget készít. **A napi vagy havi kronologikus mérleg alkalmazása mellett az érvelés logikus és életszerű, de a jogszabály másként rendelkezik!**

Az Art. 109. § (1) bekezdése „...bevallott és bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelemének együttes összege” –ről szól. Magyarországon személyi jövedelemadóban éves bevallás van. A becsléssel megállapított adóalapot is az éves bevallás adóalapjához kell hozzászámítani. Tehát a jogszabály nem követeli meg az évközi átmeneti likviditási hiány elhárításának igazolását (pl. áthidaló kölcsön). Ezért **a becslést megelőzően a nyilatkozattételi, tényállás tisztázási szakaszban CSAK ÉVES kronologikus mérleg alkalmazható.**

Nincs jogszabályi alapja az éven belüli likviditási alapon történő becslési eljárásnak!

„Az adóhatóság az (1) bekezdés szerint feltárt adóalapot annak az évnek az összevonás alá eső jövedelméhez számítja hozzá, amelyre nézve a jövedelemeltitkolást megállapítja...”

[Art. 109.§ (2) bekezdés].

Más a helyzet, ha az adózó elfogadja a becslést és az Art 109.§ (3) bekezdése szerinti hitelt érdemlő adatokat szolgáltat. Ekkor már alkalmazható a napi vagy havi kronologikus mérleg! Mivel itt megfordul a bizonyítási teher, ezért valóban nem életszerű, hogy egy februárban megvásárolt gépkocsihoz áprilisban van igazolt bevétele a magánszemélynek.

Látható, hogy a napi vagy havi kronologikus mérleg becslést megelőzően való alkalmazását is csak akkor tudjuk kihasználni, ha a becslés jogalapját támadjuk és nem fogadjuk el a becslést.

Ha jogszabályi alapja van a becslésnek, akkor már valóban nem hitelt érdemlő adat februári gépkocsi vásárláshoz az áprilisi bevétel!

Az adóhatóság a becslés alkalmazása feltételeinek vizsgálatakor a **kiadásokkal egyező bevételt feltételez.** Valóban igaz az az érvelése, hogy „az adózónak rendelkeznie kellett a

szükséges pénzforrással.” De **a törvény nem fűz szankciót ahhoz, ha nem egyezőség hanem csak arányosság áll fenn.**

„Ha az adóhatóság megállapítása szerint az adózó vagyongyarapodásával vagy életvitelére fordított kiadásokkal **nincs arányban** az adómentes, a bevallott, és a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együttes összege, az adóhatóság az adó alapját is becsléssel állapítja meg. Ez esetben – figyelemmel az ismert és adóztatott jövedelmekre is – az adóhatóságnak azt kell megbecsülnie, hogy a vagyongyarapodás és az életvitel fedezetéül a magánszemélynek milyen összegű jövedelemre volt szüksége.” [Art. 109.§ (1) bekezdés].

Egyelőre nyomát sem látjuk annak, hogy az adóhatóság a törvény szellemében járna el. Az valóban mérlegelés tárgya lehet, hogy mi tekinthető arányosnak. Erre minden bizonnyal kialakul majd a bírósági gyakorlat is. Addig is megítélésem szerint egy 90% feletti arány már arányosnak tekinthető. Tehát ha egy magánszemélynél 9 millió bevételhez 10 millió forint kiadás társul, akkor az arányszám 90%. Ilyen esetben nem állnak fenn a becslés feltételei. Bizonyára ez megegyezik a jogalkotói szándékkal, miszerint évekre visszamenőleg nem lehet megkövetelni az egyezőséget, csak az arányosságot. Itt is elkövethetjük a már sokszor említett adózói hibát: **ha elfogadjuk a becslés jogszerűségét, akkor már valóban az egyezőség valószínűsíti leginkább az adóalapot.** Ez esetben is a becslés jogszerűségét kell vitatni! A problémát kérdés formájában felvettem a „Vagyonosodási vizsgálatok – A kiválasztástól a bírósági döntésig, Penta Unió Oktatási Centrum konferenciája 2008. február 28.-án. A kérdést Dr Koltai György László Fővárosi Bíróság bírójához intéztem. Feltételezésem beigazolódt, a jelenlegi bírósági gyakorlatban ez a kérdés eddig fel sem merült, de úgy érzem sikerült felhívnom a figyelmet a jogszabály pontos szövegére.

„Nyilvánvalóan nem arra gondolt a jogalkotó, ha a bevétel és a kiadás arányos, akkor hagyjuk, mert arányos, nem kell 10% különbséggel foglalkozni....”

[Dr Koltai György László bírónak]

Azóta előrelépés történt az ügyben. Ezt a „**nem egyenlőség, hanem arányosság**” kérdést minden elsőfokú határozattal szembeni fellebbezésemben felvettem.

„Fellebbezése indoklásaként az alábbiakat adta elő: (...) Kifogásolja továbbá, hogy amikor az Art. a bevételek és a kiadások egymáshoz viszonyított arányának a vizsgálatát írja elő, nem pedig a kiadások bevételekkel történő hiánytalan lefedését, akkor miért tesz az adóhatóság ott megállapítást, ahol **a bevételekkel a kiadások 97% -ban lefedhetők.**”

„A fellebbezésben foglaltakat megvizsgálva az alábbiakat állapítottam meg: (...) A vagyongyarapodásnak és a megélhetési költségeknek adózó jövedelmeihez viszonyított arányával kapcsolatban megállapítottam, hogy **helyesen hivatkozott adózó az Art vonatkozó**

rendelkezéseire, hiszen jelen esetben a kiadások bevételekkel történő lefedettsége olyan nagy mértékű, hogy ott ezen a címen megállapítást tenni ténylegesen nem indokolt.

[APEH Központi Hivatal Hatósági Főosztály Nyugat-dunántúli Kihelyezett Hatósági Osztály 1941301742 iktatószámú határozata]

Megítélésem szerint **ez a másodfokú határozat ebben a kérdéskörben mérőföldkő**. Ezt a bírósági gyakorlatban is érvényesíteni kell. Az ebben az eseti döntésben szereplő 97% -os lefedettséget legalább 90% -ig kellene leszorítani.

5.3.6. Kapcsolódó vizsgálatok eredményének felhasználása

*„Ha az adóhatóság a vizsgálat megállapításait más adózónál végzett kapcsolódó vizsgálat eredményével támasztja alá, az erről szóló **jegyzőkönyvnek, illetőleg határozatnak az adózót érintő részét az adózóval részletesen ismertetni kell.**” [Art. 100.§ (4) bekezdés].*

A kapcsolódó vizsgálatok eredményének felhasználásánál is feltételezi az APEH az adózói tudatlanságot. Gyakran hivatkozik az adóhatóság kapcsolódó vizsgálatra, amikor más adózót nyilatkozattételre, vagy tanúmeghallgatásra hív fel. Ez nem kapcsolódó vizsgálat. Ez az Art. 97.§ (5) bekezdésében példálózó jelleggel felsorolt bizonyítási eszköz a tényállás tisztázásához. Ismételten leszögezzük: a tényállás tisztázási kötelezettség és bizonyítási teher az adóhatóságon van!

Valódi kapcsolódó vizsgálat megbízólevéllel indul. Gyakori eljárási hiba, hogy a jegyzőkönyvben 00/000. számú megbízólevéllel indult kapcsolódó vizsgálatra való hivatkozás történik. **A megállapításokat tartalmazó jegyzőkönyvre vagy határozatra való utalás nincs.** Márpedig egy folyamatban lévő – jegyzőkönyvvel le nem zárt - ellenőrzés eredményére az Art. 100.§ (4) bekezdésének megfelelően alappal hivatkozni nem lehet. Ilyen esetben a kapcsolódó vizsgálat eredménye felhasználásának törvényi feltételei nem állnak fenn. Ez viszont már az ügy érdemére kiható súlyos eljárási szabálysértés, ami egy bírósági eljárásban a határozatok hatályon kívül helyezését eredményezhetik.

A kapcsolódó vizsgálatokkal kapcsolatban még egy lehetőséget ki szoktak hagyni az adózók. Ha a kapcsolódó vizsgálat alá vont személy vitatja a kapcsolódó vizsgálat eredményét,

megállapításait (jogorvoslattal él), akkor kérni lehet a saját eljárás felfüggesztését a kapcsolódó vizsgálat jogerős befejezéséig. Ettől az APEH többnyire meghátrál, mert ez gyakran az elévülést eredményezheti. **A felfüggesztés időtartama az eljárási határidőbe nem tartozik bele, de az elévülési időbe igen.**

„Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel az adott ügygel szorosán összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, továbbá ha a döntéshez külföldi hatóság vagy más szerv álláspontját is be kell szerezni, a hatóság az eljárást felfüggeszti...” [Ket. 32.§ (1) bekezdés].

A fenti okok fennállása esetén az eljárás felfüggesztése kötelező, az adóhatóság nem mérlegelhet!

5.3.7. Családi bevételek vizsgálata

Egy konkrét példa házaspárok vagyonosodási vizsgálatára:

A vizsgált 5 éves időszakból 2001 és 2003 között az Adózó gyesen volt. 2004-2005 években férjével $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ tulajdonrészben ingatlant vásárolt. Az Adóhatóság csak a gyesen lévő „Anyuka” -nál rendelt el adóellenőrzést a „fél” tulajdonrészre. A Férjnél kapcsolódó vizsgálatot nem végzett. Hivatkozásuk szerint „öt dobta ki a számítógép”, ő volt a családon belül a *leggyengébb láncszem*. Az ellenőrzés és határozat megállapítása: A gyesen lévő anyuka 2001 és 2002 évben **a gyeseből nem tudta magát eltartani, ez csak eltitkolt jövedelemből volt lehetséges!** 2004-2005. –ben vásárolt ingatlan $\frac{1}{2}$ részét a korábbi évek gyese összegéből és későbbi saját (valóban jelentéktelen) jövedelméből nem tudta megvásárolni, ezért adóalapját az Adóhatóság becsléssel állapította meg. Összesen a jogkövetkezményekkel együtt 11 millió forint hiányt állapított meg. [APEH Közép-magyarországi Regionális Igazgatósága 5569239535 ügyiratszámú, 3334764365. iktatószámú ügy]. A kirívó revizori és adóhatósági túlkapás miatt a nyilvánosságához fordultam. A Népszabadságban megjelent „*Leggyengébb láncszem*” című írásom másnapján az Adóhatóság a benyújtott fellebbezést saját hatáskörben módosította: „*adózó terhére adóhiányt nem állapítok meg.*” Tehát nem ismerte el a határozat jogsértő voltát. A helyes érdemi döntés a megsemmisítés lett volna. A nyilvánosságtól láthatóan tart az APEH. Egyelőre remekül ki tudja használni „tájékoztatási kötelezettségét”, ami meglehetősen egyoldalú. Az ellenőrzés és a határozat teljes mértékben figyelmen kívül hagyja a Családjogi törvény rendelkezéseit. Eszerint a gyesen lévő megélhetését a Férj biztosítja (köteles) és nem elsődleges vélelem az

eltitkolt jövedelemből való megélhetés. **Házastársak esetén, az egyik fél részéről a Családjogi törvény szerint úgy is bekövetkezhet vagyongyarapodás, hogy az nem igényel saját pénzforrást (bevételt).** Ez különösen ilyen esetekben nyilvánvaló vélelem, amikor a feleség gyesen van, vagy gyermekét nevelő háztartásbeli. Teljesen természetesnek és helyesnek tartjuk, hogy az Adóhatóság „vagyonosodási” vizsgálatokat végez. Jelen esetben is az volt a feltételezésünk, hogy az Adóhatóság azért a nyilvánvalóan „jelentéktelen” jövedelemmel rendelkező feleségnél kezdi az adóellenőrzést, hogy később a férjnél végzett „Igazi vagyonosodási vizsgálatnál” a teljes 1/1 ingatlan rész forrását vizsgálhassa. Ehelyett egy eljárásjogilag szabálytalan, a Családjogi törvénnyel ellentétes, tényállás-tisztázást mellőző eljárást folytatott le az Adóhatóság. A becslés fennállásának feltételeit az Adóhatóság nem bizonyította.

A revízió az eljárás során figyelmen kívül hagyta az Art. 1.§ (alapelvek) (2) bekezdésében foglaltakat. „Az adózó és az adóhatóság e törvénynek és **más törvényeknek** megfelelően gyakorolhatja jogait és teljesíti kötelezettségeit”. Ezen „**más törvények**” közé tartozik az

- 1998. évi LXXXIV. Törvény 3.§ (1) bekezdésében foglaltak szem előtt tartása az adóhatósági vizsgálatoknál is.
- Az 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 1.§ (1) bekezdés Alkotmányra való hivatkozása,
- Csjt. 27.§ (1) bekezdése „A házasság megkötésével a házastársak között a házassági életközösség idejére házastársi vagyontársaság keletkezik. Ennek megfelelően a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek...”
- Csjt. 32.§ (1) bekezdése „A közös háztartás költségeinek fedezésére elsősorban a házastársak keresménye és egyéb közös vagyona szolgál...”

Az Art. a Csjt. rendelkezéseitől eltérően nem rendelkezik, ezért az ebben foglaltak figyelembe vétele az adóhatósági eljárásokban az Art 1.§ (2) bekezdése szerint kogens jellegű. „A becslés olyan bizonyítási módszer, amely a törvényeknek megfelelő, a valós adó, illetve költségvetési támogatás alapját valószínűsíti.” [Art 108.§ (1) bekezdése]

Az Art 108.§ (1) bekezdésének és a Csjt 32.§ (1) bekezdésének összevetéséből egyértelműen következik, hogy a gyesen lévő anyuka megélhetésének forrását elsősorban a Férjnél kell keresni.

Egy másik ügyben a férj és feleség bankszámla feletti közös rendelkezési jogát az adóhatóság 50-50% -os tulajdonnak tekintette: **a férj külföldről átutalt jövedelmének felét a**

háztartásbeli feleségen kereste. Egyelőre láthatóan nem tud az adóhatóság mit kezdeni a Családjogi törvény rendelkezéseivel. Magyarországon nincs családi adózás, tehát a férjet és a feleséget külön eljárásban kell vizsgálni. **A férj adózási adatai a feleség számára is adótitkot képeznek.** Ezért a feleségnél indított vizsgálatot a férj tanúként való meghallgatásával nem lehet teljes körűen lefolytatni. Mindenképpen szükséges a kapcsolódó vizsgálat.

6. Adóhatósági döntések (határozatok)

A jegyzőkönyv kézhezvételekor az első reakció általában a felháborodás. Ennek nincs jogi következménye, halasztó hatálya. Célszerű higgadtan átgondolni a jegyzőkönyv tartalmát. Ha eddig nem, akkor most mindenképpen adóügyekben jártas szakértőhöz kell fordulni. **Mindenképpen észrevétellel kell élni, mert ez alapja lehet egy kiegészítő jegyzőkönyvnek.**

„Az ellenőrzést legfeljebb az észrevétel kézbesítésétől, szóban előterjesztett észrevétel esetén annak jegyzőkönyvbe vételének napjától számított 15 napig lehet folytatni, ha az adózó észrevételei indokolják vagy a határozat meghozatalához a tényállás tisztázása válik szükségessé. Ilyen esetben kiegészítő jegyzőkönyvet kell készíteni. A kiegészítő ellenőrzésre nyitva álló határidőt a felettes szerv az ellenőrzést végző adóhatóság indokolt kérelmére egyszer, legfeljebb 15 nappal meghosszabbíthatja. Ellenőrzésre a hatósági eljárásban is sor kerülhet.”

A vagyonosodási ügyeket legkönnyebben az ellenőrzési, revizori szinten lehet megakasztani. Egyre több kezdő revizort állítanak vagyongyarapodási ügyekre. Sajnálatos, hogy középfokú végzettségű revizorok is végeznek vagyonosodási vizsgálatot. Az APEH a múlt év végén hirdetett pályázatot középfokú végzettségű revizori állás betöltésére, feladatként vagyonosodási vizsgálatokban való részvétel megjelölésével. A revizorok ma már szinte betanított munkát végeznek. Az APEH módszertani felelősei kialakítják az ellenőrzések módszertanát. A revizorok e szerint próbálnak eljárni. Gyakorlati tapasztalatom, hogy a mikor felhívom a figyelmet az alkalmazott módszer jogszabály ellenességére, a revizorok elbizonytalanodnak. Húzzák, halasztják az ügyet, próbálnak újabb nyilatkozatokat, iratokat bekérni. Megzavarodnak, ha közlöm velük, hogy az első nyilatkozatban foglaltakon túlmenően adózó a nyilatkozatot megtagadja. Nem tudnak érdemi választ adni a teljes

bizonyító erejű magániratokkal kapcsolatos bizonyítási teherre. Gyakran próbálnak telefonon egyeztetni, majd a telefon beszélgetést saját megfogalmazásuk szerint utólag jegyzőkönyvezni. Szinte mindegyik eljárást 90 nappal meghosszabbítják, gyakori a revizor csere, újabb megbízólevél. Olyan ügyn is volt, amikor az első vizsgálati évet – miután forrást igazoltunk – kivették az ellenőrzés alá vont időszakból és a következő év nyitó egyenlegét nullával kezdték. Arra hivatkoztak, hogy az előző évben igazolt forrás meglétét a következő év elején nem tudjuk hitelt érdemlően bizonyítani. A revizorok, ha szembesülnek azzal, hogy a betanított, begyakorlott séma, módszertan nem működik elbizonytalanodnak. Tovaszáll az addigi határozottság.

Ha végül megszületik a jegyzőkönyv, akkor az észrevétellel tovább lehet fokozni a nyomást. Még mindig nem reménytelen rászorítani a revizort a hatályos jogszabályok betartására. Mivel komoly (adóhiány megállapító) elvárás van a revizorokkal szemben, megállapítás nélkül ritkán lehet megúszni. Első körben csak csökkenthetjük az adóhiány becsült összegét. De szinte bizonyosan megszületik az adóhiányt megállapító elsőfokú határozat.

6.1. Elsőfokú határozatok

Az első fokú határozat teljes egészében a jegyzőkönyvre támaszkodik. Sok új dolog nem kerül bele. Itt szintén van egy hibás eljárásjogi gyakorlat. Az elsőfokú határozat meghozatalakor az ellenőrzés megindításakor hatályos eljárási jogszabályokat alkalmazzák, pedig az Art. szerint jól elkülönül egymástól az ellenőrzési és a határozathozatali eljárás. „...*A határozat meghozatalára nyitva álló határidő utólagos adó-megállapítás esetén 60 nap, a hatósági eljárás kezdő időpontjának a jegyzőkönyv, kiegészítő jegyzőkönyv átadásának, kézbesítésének napját kell tekinteni.*” [Art. 128.§ (1) bekezdése]. Ennek akkor van jelentősége, ha az Art. –ban az adózó jogai változnak kedvezően. Az elsőfokú határozat ellen fellebbezést lehet benyújtani. [Art. 136.§ (1) bekezdés]. *”A fellebbezést a határozat (végzés) közlésétől számított 15 napon belül, utólagos adó megállapítás esetén 30 napon belül lehet előterjeszteni.*” [Art. 128.§ (4) bekezdése]. Ennek jelentős **illeték terhei** vannak. Tudni kell, hogy **a vitatott összeg ilyenkor a jogkövetkezmények nélkül (adóbírság, késedelmi pótlék) értendők.** Vagyonosodási ügyekben ez gyakran a maximális 500 000 forint. Emiatt sokan már itt feladják. Nem vállalják a további anyagi terheket, idegeskedést, nem bíznak a sikerben. Tudni kell, hogy ha akármilyen kis részben alapos a fellebbezés, akkor a fellebbezési illeték visszajár. **A fellebbezésben új tényekre és bizonyítékokra is lehet hivatkozni.** Tehát hiába íratott alá velünk az adóhatóság az ellenőrzés során teljességi nyilatkozatot, törvény adta jogunk az új tényekre, bizonyítékokra való hivatkozás. A

fellebbezések elmaradása miatt az elsőfokú határozatok döntő részénél esély sincs arra, hogy annak esetleges jogsértő voltára fény derüljön. Az első fokú határozatok elleni fellebbezésnek – túl a vélelmezett jogsértésen - lehet még egy fontos oka. Ez pedig az elévülés.

„Az adó megállapításához való jog annak a naptári évnek az utolsó napjától számított 5 év elteltével évül el, amelyben az adóról bevallást, bejelentést kellett volna tenni, illetve bevallás, bejelentés hiányában az adót meg kellett volna fizetni...”

[Art. 164.§ (1) bekezdése]

Az adó megállapítása a törvény szövegében jogerős határozatra utal. Tehát fellebbezés esetén a megállapított adóhiány egy részében bekövetkezhet az elévülés. Ilyenkor a másodfokú határozat kézhezvételekor (kézbesítésekor) áll be a jogerő. Fontos még tudnunk, hogy *„Az eljárási illeték megfizetésének elmulasztása a hatósági eljárás lefolytatásának nem akadálya.”* [Art. 120.§ (6) bekezdés]

Figyelembe kell itt még venni, hogy *„Ha az eljárás kezdeményezésekor fennálló eljárási illetékfizetési kötelezettségét a kötelezett felhívás ellenére egyáltalán nem vagy nem a teljes mértékben vagy nem a megszabott határidőben teljesítette, a meg nem fizetett illeték 100%-áig terjedő, de legfeljebb 100 ezer forint mulasztási bírság szabható ki.”*

[Art. 172.§ (11) bekezdés]

6.2. Másodfokú határozatok

„A felettes szerv a fellebbezéssel megtámadott határozatot (végzést) és az azt megelőző eljárást vizsgálja, tekintet nélkül arra, hogy ki és milyen okból fellebbezett...”

[Art. 138.§ (1) bekezdése]

A másodfokú adóhatóságnak teljes körűen kell elbírálni a fellebbezést, de ne reménykedjünk abban, hogy a másodfokú hatóság helyettünk feltárja az ellenőrzési eljárás jogszerűtlenségét anélkül, hogy mi hivatkoztunk volna rá. Ez azonban egy bírósági eljárásban kihasználható. Ha az ügyfél képviselő nélkül maga készítette el a fellebbezést és ebben nem vett észre egy jogsértő kitétel, akkor még mindig van esély a jogsértés felderítésére. Kicsit sarkítva: ha a magánszemély fellebbezésében arra hivatkozik, hogy *„...fellebbezek mert kék az ég”*, akkor is teljes körűen kell a felettes szervnek elbírálni a fellebbezést. Ez nem egy közismert tény és ritkán kerül sor bírósági felülvizsgálatra olyan indokkal, hogy az adóhatóság megsértette az Art. 138.§ (1) bekezdésében foglaltakat.

A jogorvoslathoz fűződő jog alkotmányos jog. Az Alkotmány 57.§ (5) bekezdése tartalmazza. Ezért még akkor sem vesztett el minden, ha a magánszemély terhére jelentős adóhiányt állapított meg az adóhatóság, de a fellebbezés elbírálása elnagyolt. Még ilyenkor is

érdeemes felkeresni egy adózási szakembert, de tudni kell, hogy ilyenkor az adózási kérdésekben való jártasság már kevés, jogi ismeretekre is szükség van.

Lényeges kérdés a másodfokú határozatokkal kapcsolatosan a jogerő beállta. A másodfokú határozat a közléssel válik jogerőssé [Ket. 78.§]. Az adóhatósági eljárásoknak van egy jól meghatározott ciklikussága. A másodfokú határozatok általában az évvégén születnek meg. Azért, hogy még időben jogerőssé váljanak gyakori, hogy a revizorok személyesen viszik házhoz a határozatot. Lehetőleg el kell kerülni (nem megtagadni!) a másodfokú határozat személyes átvételét. Ez néha milliós megtakarítást eredményezhet. A képviselők régebben gyakran hivatkoztak arra, hogy éppen ma vonták vissza a megbízásunkat. Ez nem jó indok. „... a képviseleti jog megszűnése az adóhatósággal szemben az adóhatósághoz történő bejelentéstől hatályos.” [Art. 7.§ (5) bekezdés].

A képviselőnek kell „résen lenni” vagy kb. december 10-ig az adóhatóságnál be kell jelenteni a képviseleti jog megszűnését. Egy jól kiválasztott karácsonyi és szilveszteri elutazás (január 1-ig) is milliókat hozhat, tekintettel a kézbesítés szabályaira: a postás 2008. december 17-én megpróbálja kézbesíteni a tértivevényes küldeményt. Ha nem találja otthon a címzettet, akkor december 24-én (5 munkanap után) másodszor is megkísérli a kézbesítést. Ha ez is eredménytelen, akkor a küldemény 5 munkanapig még a postán marad. Így január 2-án még átvehetjük a vélhetően így már elévült követelést tartalmazó határozatot. A határozat jogereje 2009. január 2-án áll be.

A másodfokú határozatok a jogerő beálltával egyidejűleg végrehajthatóvá is válnak.

7. Bírósági eljárások, ítéletek hatása az adótudatosságra

A bírósági eljárást a magánszemélyek már csak az adóügyek töredékében vállalják fel.

„Az ügyfél, illetve a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője a hatóság jogerős határozatának felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított harminc napon belül **jogszabálysértésre hivatkozással kérheti** a közigazgatási ügyekben eljáró illetékes bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával. A keresetindítás határidejét törvény eltérően is meghatározhatja” [Ket. 109.§ (1) bekezdés]. A törvény szövegéből egyértelmű, hogy a bírósági felülvizsgálat már egy rendkívüli jogorvoslati lehetőség. **Míg másodfokon a felettes szerv (sajnos ez is az APEH!) teljes körűen bírálja el a fellebbezést, addig a bírósági eljárásban pontosan meg kell jelölni a jogszabálysértést.** Mint már említettük, ezt gyakran úgy próbálja meg kihasználni az adóhatóság, hogy a fellebbezést „elnagyoltan” bírálja el. **Amivel még nyerni lehet a fellebbezésnél, az már kevés a nyéréshez egy bírósági felülvizsgálatban!** Azzal, hogy az

adóhatóság nem bírálja el teljes körűen a fellebbezésünket, megítélésem szerint a jogorvoslathoz fűződő alkotmányos jogunkban korlátoz. Így a benyújtandó keresetben jogsértésként az Art. 138.§ (1) bekezdését illetve az Alkotmány 57.§ (5) bekezdését is meg kell megjelölni.

A bírósági keresetlevél benyújtása a végrehajtásra **nem** halasztó hatályú. A keresetlevél benyújtásával egyidejűleg a keresetlevélben kérni kell a végrehajtás felfüggesztését.

„A végrehajtás felfüggesztéséről a bíróság az adózó kérelmére végzéssel határoz. A bírósági felülvizsgálat az adóhatósági határozat végrehajthatóságát nem érinti.”

[Art. 160.§ (3) bekezdés]

„A végrehajtási eljárás szünetel, ha (...) d) az adóhatósági határozat bírósági felülvizsgálata során az első alkalommal előterjesztett végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmet jogerősen még nem bírálták el.” [Art. 160.§ (4) bekezdés]

Sajnos itt is szükség van egy kis jogértelmezésre. Jogértelmezések során akkor van probléma, ha több jogszabályt, Alkotmánybírósági határozatot, jogegységi döntést együttesen kell értékelni. Ha csak az Art. rendelkezéseit nézzük, akkor elvileg a másodfokú határozat jogerőssé válása és a végrehajtás felfüggesztési kérelmet tartalmazó keresetlevél benyújtása közötti időben az adóhatóság már végrehajtási cselekményeket végezhetne. Ezt csak úgy lehetne elkerülni, hogy a másodfokú határozat kézhez vételét követően **haladéktalanul** benyújtanánk a végrehajtás felfüggesztési kérelmet tartalmazó keresetlevelet az elsőfokú adóhatóságnál, hogy megakadályozzunk egy esetleges végrehajtási cselekményt. Ez viszont ellentétes lenne az Alkotmánybíróság egyik határozatával: *„... a jogorvoslati jog tényleges gyakorlásának egyik elengedhetetlen feltétele, hogy a jogorvoslat benyújtására megfelelő idő álljon rendelkezésre.”*

[24/1999. (VI. 30.) AB határozat]. A Ket. 109.§ (1) bekezdése, az Art. 160.§ (3) - (4) bekezdése és a 24/1999. (VI. 30.) AB határozat együttes értelmezése alapján a másodfokú határozat jogerőssé válását követő 30 napos keresetindítási határidőn belül a végrehajtás szünetel. Amennyiben ez idő alatt az adózó végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmet is benyújt a keresetlevéllel egyidejűleg, akkor a végrehajtás folytatólagosan szünetel a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem jogerősen elbírálásáig. Amennyiben az adóhatóság a fenti jogértelmezés ellenére végrehajtási cselekményt végezne, úgy eljárási kifogást kell benyújtani. [Art. 159.§] Ennek halasztó hatálya van a további végrehajtási cselekményekre. Az adóhatóság által „javasolt” fizetési könnyítési kérelmeknek ilyenkor még nem jön el az ideje. *„A végrehajtási eljárás szünetel, ha (...) b) a fizetési halasztás, részletfizetés vagy az*

adótarozás mérséklésére irányuló kérelem tárgyában jogerős döntést még nem hoztak.” [Art. 160.§ (4) bekezdés]

A végrehajtás felfüggesztésével kapcsolatos bírósági végzés az ügy érdemében nem foglal állást. Így abból, hogy a bíróság felfüggeszti a végrehajtást vagy elutasítja ez irányú kérelmünket, még semmilyen következtetést nem vonhatunk le a per kimenetelére vonatkozóan. Nagyon szigorúak a végrehajtás felfüggesztésének feltételei. A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága **2/2006. KJE jogegységi határozata** az iránymutató. Ezt érdemes áttanulmányozni a kérelem elkészítése előtt:

„...a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna. A végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye, a bíróságnak a végrehajtás felfüggesztését elrendelő végzése fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.”
[2/2006. KJE]

Magánszemélyek esetében ez azt jelenti, hogy csak akkor függesztik fel a végrehajtást, ha az a megélhetést, létfenntartást súlyosan veszélyeztetné.

A bírósági eljárás – szemben az eljárás felfüggesztésével, fellebbezési eljárással – **nem számít bele az elévülési időbe.**

„Ha az adóhatóság határozatát a bíróság felülvizsgálja, a másodfokú adóhatósági határozat jogerőre emelkedésétől a bíróság határozatának jogerőre emelkedéséig, felülvizsgálati kérelem elbírálásáig az adó megállapításához való jog elévülése nyugszik.”

[Art. 164.§ (5) bekezdése]

Megoszlanak a vélemények a tekintetben, hogy a bíróságon lehet-e új bizonyítékokat betervezteni. Véleményem szerint lehet, de nem érdemes. Egy utólagosan betervezett bizonyíték miatt nem lehet a határozat jogsértő voltát megállapítani, hiszen a hatóság nem volt abban a helyzetben, hogy a bizonyítékot értékelje, így döntése emiatt a rendelkezésére álló adatok alapján nem volt jogsértő.

Összefoglalva: **Egy bírósági ítélet után nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy a támadott határozat jogsértő volt-e vagy sem. A bíróság már nem teljes körűen bírálja el az ügyet!** Ha valamit nem kérdeztünk, akkor arra választ sem kapunk. Ezért sokszor elutasítja a bíróság a felperes keresetét annak ellenére, hogy a határozatok jogsértők. Ez nem mindig a bíróság hibája.

7.1. Adózók szakmai képviselete a bírósági eljárásban

A bíróság előtti képviselet különleges szakértelmet követel adóügyekben. Ha elfogadjuk, hogy az adóhatóság becsléssel állapítja meg az adóalapot, de vitatjuk, hogy mi nem bizonyítottunk volna hitelt érdemlően, akkor nagy valószínűséggel elveszítjük a pert!

„A döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen; ez a szabály a főkövetelés járulékaira (kamat, költség, stb.) is kiterjed.” [Pp. 215.§]

Az érdemi döntés eme korlátja annyit jelent, hogy a bíróságnak a felperes által a keresetlevélben megjelölt jogszabálysértés körében kell vizsgálnia. „... ha a bíróság a határozatot más vonatkozásban találja jogszabálysértőnek, erre nem alapíthatja döntését” [Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma]

Ha azt vitatjuk, hogy nem álltak fenn a becslés feltételei, mert a tényállás tisztázási kötelezettség az adóhatóságot terhelte, akkor nyerhetünk. Ha vitatjuk, hogy mi nem bizonyítottunk volna hitelt érdemlően, akkor a bíróság a kereseti kérelemhez kötöttség miatt nem hozhat olyan ítéletet, hogy a bizonyítási kötelezettség az adóhatóságot terhelte és nem minket, ezért a becslés feltételei nem állnak fenn, mert ekkor túlterjeszkedne a kereseti kérelmen. A bíróság csak abból indulhat ki, hogy nem vitatjuk a becslés feltételeit, így a perben azt vizsgálja, hogy az adózó hitelt érdemlő bizonyítása megfelel-e az Art. 109.§ (3) bekezdésének. Ezzel szemben, ha azt jelöljük meg jogsértésnek, hogy nem álltak fenn a becslés feltételei, azért, mert a bizonyítási teher az Art. 97.§ miatt az adóhatóságon volt, akkor nyerhetünk. Egy adóügyi per kimenetele ilyen apróságon múlhat. **Egy per sorsa legtöbbször a keresetlevél megírásakor eldől.** Ezért fontos, hogy **adóügyi perekben** elsősorban ne ügyvéd, hanem **okleveles adószakértő képviselhesse az adózót.** Ehhez szükség lenne az Art. módosítására.

„A perben meghatalmazottként eljárhat (...) j) akit erre külön jogszabály feljogosít.”

[Pp. 67.§ (1) bekezdés]

Ez a külön jogszabály az Art. lehetne.

7.2. Bírósági gyakorlat konkrét esetek kapcsán

A 7. fejezet elején leírtam, hogy nagyon fontos, hogy a határozatban ne fogadjuk el a becslés jogszerűségét, és még véletlenül se hivatkozzunk arra, hogy eleget tettünk a hitelt érdemlő bizonyításnak. Gyakran még ez sem elég. Az alábbi eset arra példa, hogy helyes felperesi magatartás is kevés a téves bírói döntés megakadályozására, ha a bíró abban a „törtlen bírói gyakorlatban” ítélkezik, hogy becslési eljárásban az adózónak kell hitelt érdemlően bizonyítani. Az alábbi eset arra is példát ad, hogy az adóhatóság milyen könnyen ki tudja használni a bíró adójogi felkészületlenségét. A konkrét jogeset leírása:

Szereplők: Férj (X), feleség (felperes), férj édesanyja (anyós).

Tárgy: ingatlan vásárlás, jövedelem lakáscélú felhasználásával.

A Férj eladta ingatlanát 7 millió forintért. A 7 millió forint bevételéből **1,75 millió forint jövedelme keletkezett**. A 7 millió forintot átadta feleségének ingatlan vásárlásra. A feleség az anyósával közösen ingatlant vásárolt 10 millió forint értékben. A vételárból 5-5 millió forintot fizettek egyenlő arányban. Ezt követően feleség megvásárolta a szomszédos telek-ingatlant is 2 millió forint értékben. Tehát a feleség összesen $5+2 = 7$ millió forintot költött ingatlan vásárlásra. Pont ennyit kapott a férjétől. Ennek ellenére az adóhatóság a második ingatlan megvásárlásához szükséges 2 millió forintot forráshiányként állapított meg a feleségnél. Ezt az összeget önkényesen a férj pénzforrásaként tüntette fel. Ehhez a következtetéshez a következő indoklással jutott: A férj a bevallásában a lakáscélú felhasználást az első (10 milliós) ingatlanra jelölte meg. Mivel a feleség az első ingatlanra csak 5 millió forintot használt fel, ezért a **bevétel lakáscélú felhasználása** (???) csak 5 milliós értékben valósult meg. A második ingatlant a férj nem jelölte meg bevétel lakáscélú felhasználásként, ezért ott az adóhatóság nem vehette figyelembe a 7 millió forintból megmaradt részt. A keresetlevelünkben részletesen elmagyaráztuk, hogy **bevétel lakáscélú felhasználása fogalom nem létezik, csak jövedelem lakáscélú felhasználás** van. Mivel 1,75 milliós jövedelem keletkezett, ezért ennek felhasználása maradéktalanul megvalósult az első ingatlan vásárlásánál. **Keresetlevelünkben a becslés jogalapját vitattuk.**

Egy ítélet indoklása 3 részből áll: A alperes által megállapított tényállás, a felperes által előadottak, és a bíróság álláspontja. Idézetek az ítélet indoklásából:

„...az adóhatóság megállapított, hogy X által értékesített ingatlanból származó 7.000.000 forint bevételből lakáscélú felhasználás 5.000.000 forint összegben csak felperes révén történt (...) a férjétől kapott 5.000.000 forinttal együtt (...) felperesnek 1997 évben 1.943.000 forint forráshiánya keletkezett.” [Fővárosi Bíróság, 25.K.30.002/2004/20.]

Az ítélet indoklásába bekerült az alperesi hibás tényállás megállapítás és a nem létező fogalom: bevétel lakáscélú felhasználása (!).

„Felperes előadta, hogy az alperes határozata azért jogszabálysértő, mert az alperes nem tett eleget a tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettségének, holott ez az Art és az Áe. rendelkezései alapján is őt terhelő kötelezettség. Előadta, hogy az adóhatóság az egész eljárás során rendre nem megfelelően alkalmazta a forrás, a bevétel, a jövedelem, a lakáscélú felhasználás, a forrás felhasználás, a pénzforrás hiány fogalmakat, amelyekkel két dolgot kevert, így a pénzforrást ingatlan vásárláshoz és a jövedelem lakáscélú felhasználását.”

[Fővárosi Bíróság, 25.K.30.002/2004/20.]

Az ítélet indoklásába helyesen került be a felperesi álláspont, miszerint a becslés jogalapját vitattuk. Ezt követően azonban a **bíróság** nyilvánvalóan okszerűtlen következtetést vont le, **eltért a kereseti kérelemtől:** „... *felperes nem vitatta hogy ... az adóhatóság jogszerűen alkalmazott becslési eljárást...felperes alappal nem hivatkozhat arra, hogy az adóhatóság elmulasztotta a tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettségét*”. [Fővárosi Bíróság, 25.K.30.002/2004/20.]

Mint említettem jelenleg a bírósági gyakorlat az, hogy feltételezik, hogy a felperes nem a becslés jogszerűségét vitatja, hanem bizonygatja, hogy márpedig Ő hitelt érdemlően bizonyított. Ezért kerülhetett az ítélet indoklásába a felperesi állásponttal homlokegyenest ellentétes megállapítás. Innentől kezdve már jön a szabványszöveg:

„Ilyenkor a bizonyítási teher a közigazgatási eljárásban olyképpen megfordul, hogy az adóhatósági megállapításokat az adózó hitelt érdemlő adatokkal igazolhatja.”

[Fővárosi Bíróság, 25.K.30.002/2004/20.]

Ez a megállapítás nem igaz a perbeli keresetlevélre, **a bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen. A bíróság nem a felperes által a keresetlevélben megjelölt jogszabálysértés körében vizsgálódott.** Még így is szükség volt azért egy kis magyarázkodásra.

*„**Kétségtelen, hogy X. e nyilatkozatában az ingatlan értékesítéséből keletkezett jövedelmének felhasználásáról nyilatkozott. Márpedig az ingatlan értékesítéséből keletkezett jövedelme nyilvánvalóan nem azonos az ingatlan értékesítéséből származó bevételével. Ennek ellenére az adóhatóság X e nyilatkozatát felperes javára mégis úgy értelmezte, hogy X nem csak az ingatlan értékesítéséből származó 1.750.000 forintos jövedelméről, hanem az ingatlan értékesítéséből származó teljes bevételének felhasználásáról nyilatkozott.**”* [Fővárosi Bíróság, 25.K.30.002/2004/20.]

Ez az ítélet is alátámasztja, hogy kevés az, hogy a keresetlevélben a becslés feltételeinek fennállását vitatjuk, határozottan fel kell erre hívni a bíróság figyelmét.

Sajnos az ügyfél már nem vállalta a Felülvizsgálati kérelmet, ezért ez az ítélet jogerőre emelkedett. Biztos, hogy a feleség adótudatosságát nem növelte az, hogy a férje által biztosított pénzforrásból vásárolt két ingatlannal kapcsolatosan a nála megállapított forráshiányt a bíróság helyben hagyta. Azt is láthatjuk, hogy az ilyen bírósági ítéletek alkalmatlanok arra, hogy „töretlen” bírósági gyakorlatot alakítsanak ki.

7.3. Legfelsőbb Bírósági döntések gyakorlati jelentősége

Csak az ügyek töredéke kerül a Legfelsőbb Bíróság elé felülvizsgálatra. Ennek oka, hogy a közigazgatási bíráskodásban első fokon jogerős döntés születik. A Legfelsőbb Bíróságon a

közigazgatási ügyek átfutási ideje meghaladja az egy évet. Így **ez elsősorban nem jogorvoslati lehetőséget, hanem szakmai iránymutatást jelenthet.** Legtöbbször az APEH számára jelenthet hivatkozási alapot. Az adózó szempontjából ez nem járható út vagyonosodási vizsgálatoknál a döntésig eltelő hosszú idő miatt.

Az alábbiakban egy olyan ügyet írok le, amelyben jelenleg folyamatban van a felülvizsgálati eljárás. Tárgyalás megtartását kértük, melyre 2008. június 5-én kerül sor a Legfelsőbb Bíróságon. Ebben az ügyben is határozott eljárásjogi álláspontom van. Ezért a döntésnek elsősorban szakmai jelentősége van. Esetleírás: Az adóhatóság az ellenőrzés során a – másodfokú határozat indoklása szerint – jegyzőkönyv összeállításakor, négy nappal az ellenőrzés lezárása előtt jött rá, hogy a tényállás nincs kellően tisztázva. Ezért faxon nyilatkozattételre idézet egy személyt. A nyilatkozat tételre csak az ellenőrzést lezáró jegyzőkönyv kézbesítését követő napon került sor. A nyilatkozat miatt (új tény, körülmény) az adóhatóság az Art. 104.§ (4) bekezdésére hivatkozással kiegészítő vizsgálatot kezdett. Erről írásban értesítette az adózót. Az adózó csak a kiegészítő vizsgálat megkezdése után 12 nappal nyújtotta be észrevételét, ami tulajdonképpen a kiegészítő vizsgálat megkezdésének feltétele. A Fővárosi Bíróság 11.K.34.623/2006/7. számú ítélete indoklásában többek közt azzal utasította el a felperes keresetét, hogy nem a tanú meghallgatása, hanem az idézés kiküldése számít eljárási cselekménynek. Miután az idézés kiküldése még az ellenőrzés alatt történt, függetlenül a nyilatkozattétel időpontjától az ellenőrzési cselekmény nem határidőn túli. A másik kérdésben jogszerűnek ítélte a kiegészítő vizsgálat megkezdését az észrevétel benyújtását megelőzően.

Többek között e két fő jogkérdésben nyújtottunk be felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bírósághoz és nyilvános tárgyalás megtartását kértük:

- *A tényállás tisztázása szempontjából önmagában eljárási cselekménynek minősül-e az idézés kibocsátása vagy a nyilatkozat, tanúvallomás megtétele minősül eljárási cselekménynek? (Art. 92.§ (1) és a 97.§)*
- *Kezdeményezhet-e kiegészítő vizsgálatot az adóhatóság az Art. 104.§ (4) bekezdésére hivatkozással a nélkül (azt megelőzően), hogy az adózó észrevételt nyújtana be?*

Az ügy az adózó szempontjából már érdektelen. Egy 3 millió forint törzstőkéjű Kft. terhére összességében a jogkövetkezményekkel együtt több, mint 87 millió forint megállapítást tett. Az adóhatóság a követelésével ellehetetlenítette a Kft-t. Még pernyertessége esetén sincs esélye követelése behajtására. Az ilyen túlzó megállapítások csak a statisztikát javítják, növelik a revizorok prémiumát, de nem növelik a költségvetés bevételét. Az adótudatosságot negatív irányba befolyásolják, mert a megállapított szankció köszönő viszonyban sincs az

esetlegesen elkövetett jogsértéssel. Ha az adóhatóság például 10 millió forint adóhiány megállapításakor leáll, akkor nem lépi túl az ellenőrzésre nyitva álló határidőt, nem követ el eljárási jogsértéseket. Az ilyen nagyságrendű adóhiány behajtására még lett volna esélye. A jelen ügy most már csak szakmai érdekesség, a jövőre adhat útmutatást, de az adózási fegyelem javítására nincs kihatással. **Adózási fegyelemhez, adótudatossághoz bizalomra van szükség az adózók részéről. Ha ez a bizalom meginog, akkor adótudatosságról már nem beszélhetünk.**

8. Megoldási javaslat az adózók kiszolgáltatottságának mérséklésére

A kérdés, amit az 5. fejezetben leírt esetek is felvetnek: milyen lehetőség van arra, hogy kontrollt lehessen gyakorolni az adóhatóság esetleges jogsértő magatartása felett? A leírt konkrét esetekből látható, hogy a probléma valós. Ha valakinek nincs személyesen érintettsége az ügyben, akkor jogorvoslati lehetősége sincs. Az adóhatóság általános módszertanaival szemben mindig csak egyedi ügyek állnak, amelyekben a magánszemélyek általában nem veszik fel a küzdelmet. Gyakran jogerős határozatokat sérelmeznek az adózók. **Megoldást jelenthetne, ha létezne például egy adóügyi ombudsman, aki az adózók panaszát kivizsgálhatná sokakat érintő ügyekben. Egy ilyen adóügyi ombudsman már támaszkodhatna a különféle adózási szakmai szervezetek véleményére, állásfoglalására és ennek megfelelően vizsgálná ki az ügyeket.** *„Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának (a továbbiakban országgyűlési biztos) feladata, hogy az alkotmányos jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságokat kivizsgálja vagy kivizgáltassa, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen [Alkotmány 32/B.§ (1) bek.]”* [1993. évi LIX. Törvény 1.§] **Milyen jól jönne most egy ilyen lehetőség a vagyonosodási ügyekben. Mit tehetne egy adóügyi ombudsman (országgyűlési biztos)?**

- Az országgyűlési biztos (ombudsman) saját hivatallal rendelkező parlamenti megbízott.
- Tevékenységében más állami szervektől független, csak az őt megválasztó országgyűlésnek tartozik felelősséggel.
- Feladata elsősorban a közigazgatásban – az igazságszolgáltatás kivételével –, illetve valamennyi állami szervnél, panasz alapján vizsgálat indítása, jogsértőnek talált gyakorlatról a szerv értékesítése és a panaszos jogainak képviselése.
- Az ombudsman nem hozhat kötelező intézkedéseket, nem alkalmazhat jogi szankciókat.

Már elkészültem szakdolgozatom ezen fejezetével, amikor a www.adozona.hu adószakmai portálon megjelent egy írás.

Ebben a 2004-ben felmerült adóügyi ombudsman igényével kapcsolatos „kulisszatitkokat” ismerhetünk meg, miért halt el a felvetés:

„A viszonylag kidolgozott és több fórumon is átment elképzelés a döntési pontokon elakadt. Vélhetően két fő okot gyaníthatunk ebben. Egyrészt a törvényalkotó országgyűlés képviselőinek valószínűleg elégük lett a biztosokból. Nem becsülhető le az igazságszolgáltatás csöndes ellenkezése sem, hiszen ki akar még egy ellenőrzési fórumot maga felett. A javaslat így korán elhalt, még a normaszöveg-tervezet elkészítését megelőzően...”. [Dr. Vámosi-Nagy Szabolcs, Miért nincs adóügyi ombudsman?]

Véleményem szerint a szakmai szervezeteknek kellene ismét felmelegíteni a témát az adózók érdekében. Az eseti ügyekben nyújtott adótanácsadói, adószakértői segítség nem elégséges az adóhatóság jogszabályi kereteket meghaladó tevékenységének visszaszorítására.

9. Összefoglalás

Dolgozatomat olyan témáról, problémáról írtam, melyről még az adózási szakemberek sem akarják elhinni, hogy létezik: **az APEH tudatosan túllépi a jogszabályban biztosított kereteket, eljárásjogilag és gyakran az anyagi jog értelmezésében is jogszabályokkal ellentétes gyakorlatot folytat.** Fel akartam hívni a figyelmet arra, hogy saját magának árt az, aki minden kritika nélkül elfogadja az APEH jogértelmezéseit. Ezekről az Alkotmánybíróság is kimondta, hogy nem jogforrások. A vagyonosodási eljáráshoz kidolgozott módszertan jogilag aggályos, semmilyen kötelező erővel nem bír eljárásjogi szempontból. Fel akartam hívni a figyelmet az adótanácsadók, adószakértők szakmai felelősségére. Ők tudnak megfelelő szakmai ellensúlyt képezni az adóhatóság pénzbehajtó tevékenysége felett. Felvállaltam konkrét adózási kérdésekben a jogértelmezést, hogy ne csak vélelem legyen az adóhatóság jogszabályi kereteket meghaladó tevékenysége, hanem ténykérdésként kezelhessük.

A **Bevezetésben** felvázoltam a probléma gyökereit és nem titkoltan fel akartam kelteni az érdeklődést a dolgozatom további részeire. A magas adók, a költségvetés erőteljes bevételi igénye ellene hat az adótudatosság kialakulásának. Adótudatosság akkor várható el a magánszemélyektől, ha ezzel párhuzamosan az adóhatóság nem csak elvárja az adójogszabályok betartását, de maga is betartja azokat.

A **2. fejezetben** történeti áttekintést adok elsősorban a személyi jövedelemadó, illetve az Adózás Rendjéről szóló törvény változásairól 1993 –tól 2008 –ig. Az adótudatosság, adózási

figyelem, adócsalás fogalmakat próbálom elkülöníteni, tisztázni. Itt említem meg először a lakossági adótudatosság kialakulásában egy meghatározó eseményt: a vagyonosodási vizsgálatokat.

A **3. fejezetben** ismertetek néhány konkrét adóelkerülési módszert, kiskaput.

A **4. fejezetben** az adóellenőrzéseket vizsgálom. Ezen belül az ellenőrzésre történő kiválasztás szempontjait, az adóellenőrzések szakmai színvonalát, jogszerűségét. Megvizsgáltam, hogy az adóellenőrzéseknek milyen hatása van az adózói magatartásra, milyen szerepe van az adótanácsadóknak, adószakértőknek az ellenőrzési eljárás során.

Az **5. fejezet** már konkrét eseteken, jogszabály értelmezéseken keresztül mutattam be az általam bizonyítani vélt adóhatósági túlkapasokat, jogszabályi keretek túllépését.

A fejezet első részében az adójóváírással kapcsolatos téves jogszabály értelmezést és adózók tudatlanságának jogszerűtlen kihasználását ismertetem. Itt merül fel, hogy az adóhatósággal való küzdelem egy picit szélmalomharc. Szakmai érvek szinte egyáltalán nem számítanak, csak a nyilvánosság az, amivel részben rá lehet kényszeríteni az adóhatóságot a jogszabályi kereteken belüli működésre.

A fejezet második része a vagyonosodási vizsgálatokkal foglalkozik. Ezen belül elemzés alá vettem, az adóhatóság által kialakított módszertan jogszabályoknak megfelelését, illetve az ez alapján történő revizori gyakorlatot. Külön-külön alponthan foglalkozom a módszertan hatályos jogszabályokkal ellenétes gyakorlatával. Többek között vizsgáltam a bizonyítási teher megoszlását, bankszámlaforgalom felhasználását, az adóhatóság mérlegelési lehetőségeit, a becslési eljárást, kapcsolódó vizsgálatokat, családi bevételek vizsgálatát, a napi, havi és éves kronologikus mérleg jogszabálynak megfelelését.

Általános konklúzióként vonul végig dolgozatomon, hogy a vagyonosodási vizsgálat egy heterogén eljárás. Jól elkülöníthető szakaszai vannak bizonyítási teher szempontjából is.

Akkor van lehetősége az adózónak „nyerésre”, ha a becslést megelőző eljárási szakaszt alaposan kihasználja. A becslés utáni eljárási részben már minimális az esélye az adózónak az adóhatósággal szemben. Az esetleges jogorvoslati szakaszokban is mindig a becslés fennállásának feltételeit kell vitatni.

A **6. fejezetben** az adóhatósági döntésekről írok. Hogyan születnek meg az első, illetve másodfokú határozatok, milyen eljárási jogszabályokat kell figyelembe venni. Konkrét első illetve másodfokú határozatokon keresztül, már elemezni lehet eddigi döntéseket, és beszámolok egy mérföldkőnek számító másodfokú döntésről: 97%-os bevétel-kiadás arányosságot már elfogadott az adóhatóság. Tehát léket kapott a módszertan teljes egyezőséget követelő kitétele.

A **7. fejezetben** a bírósági eljárásokkal foglalkozom. E téren még adózási szakembereknél is nagy az ismerethiány. **Dolgozatommal hozzá szeretnék járulni ezen ismeretek bővítéséhez, hogy mielőbb át tudjuk venni az irányítást az ügyvédektől az adóügyi perekben.** Konkrét ítéleteket, bírósági gyakorlatot elemzek. Megítélésem szerint jelenleg még a bírósági gyakorlat az adóhatóság befolyása alatt van. Ők tudják érdekeiket hatékonyan érvényesíteni. **A felperes adóügyi perekben nem megfelelően képviselt ügyvédek által.** Jelenleg egy adóügyben végig képviselhetem az ügyfelet, még a keresetlevelet is megírhatom nevében, majd pont a legfontosabb pillanatban, a bírósági tárgyaláson kényszerülök a „kispadra”. A néha több hónapos munkámat egy felkészületlen ügyvéd percek alatt tönkretelheti. Jelenleg egy válóperes ügyvéd képviselhet egy nagy bonyolultságú adóügyben egy adózót, de egy okleveles adószakértő nem. Ezen sürgősen változtatni kellene az Art. módosításával. Az okleveles adószakértő képzés tekintélyét növelné, ha az okleveles adószakértők lehetőséget kapnának az adózók perbeli képviseletére. Ehhez próbáltam segítséget adni azzal, hogy részletesen ismertettem a bírósági keresetlevél és a fellebbezés közötti tartalmi különbséget. Összefoglaltam, hogy mit kell egy bírósági keresetlevélben jogsétként megjelölni ahhoz, hogy nyerni tudjunk. Közigazgatási perekben az ügyvédek többsége is járatlan. Ezek az ügyek egy sajátos logikát, képviseletet jelentenek. Adóügyekben bírósági gyakorlatra hivatkozni jelenleg még inkább veszélyes, mint eredményes. **Az adótanácsadóknak, adószakértőknek aktívan részt kell vennie a bírósági joggyakorlat alakításában.** Úgy ítélem meg, hogy ha valaki egy vagyonosodási vizsgálatnál a jelen dolgozatban leírtakat következetesen végigviszi, akkor esélye van a nyeresre. Ennél többet nem lehet ígérni. Tudomásul kell venni, hogy a hatóság első és másodfokon is az APEH. A bíróságok abból indulnak ki a perben, hogy a határozatban szereplő jogértelmezések már több szakmai kontrolon mentek át az ellenőrzési eljárásban, az elsőfokú eljárásban és a másodfokú eljárásban. Szakmai kontrolnak jelenleg még mindenki az adóhatóság véleményét tekinti. Ezért, ha egy jogkérdésben 100%-ig igazunk van, akkor van 50% esélyünk a nyeresre. Ezen változtatni **KELL!** Akkor lehet eme kérdésekben tovább lépni, ha az adóügyekben közreműködő adótanácsadók, adószakértők – adózót védő - szakmai érvei ugyanolyan súllyal esnek latba, mint az adóhatóságé. Ehhez persze szakmailag felkészült adózási szakemberekre van szükség. Ezt segítheti elő az okleveles adószakértő képzés, mely az adótanácsadókon belül egy kiemelt szakmai színvonalat képvisel. Azt is mondhatjuk, hogy az okleveles adószakértő végzettség jelenleg a legmagasabb adóügyi végzettség. Így egy okleveles adószakértő kellő önbizalommal veheti fel a versenyt az adóhatóság önkényes jogértelmezéseivel: **náluk a hatalom, nálunk a nagyobb szakmai tudás!**

Végül a **8. fejezetben** egy 2004-ben felvetődött majd elhalt gondolatot próbálok meg felszínre hozni: az adóügyi ombudsman felállítását. Ennek a megindult tömeges vagyonosodási vizsgálatok különös aktualitást adnak.

Irodalom jegyzék:

Előadások:

Vagyonosodási vizsgálatok – A kiválasztástól a bírósági döntésig, Penta Unió Oktatási Centrum konferenciája 2008. február 28.

- Bertalan Rudolf,
- Király Károlyné,
- Kovácsné Garami Andrea,
- Dr. Koltai György,
- Dr. Réti László,
- Kolta Ádám

Tanulmányok, határozatok:

HVG, ADÓ különszámok 1993-2008. évekre

23/2007. (IV. 19.) AB határozat

Cikkek:

Az szja-kedvezményrel rosszul is lehet járni. (Nagy Ildikó) Magyar Hírlap 2003.január 25.

Alkotmányellenes adókönyvités? (V.I.) Népszabadság 2003. január 25.

Adó-jóváírás kalamajka (Molnár Patricia) HVG 2003. február 15.

Adójóváírás: téves jogértelmezés? (Oláh Gábor) Világgazdaság 2003. február 19.

Az APEH-ra nem kötelezőek a hatályos szja-törvények? (Angyal József) Önadózó 2003/9.sz.

A jóváírásban saját kárára is tévedhet az adózó. (Dutka Noémi) Népszabadság, 2006. március 1.

Leggyengébb láncszem (Angyal József) Népszabadság, 2007. augusztus 27.

Miért nincs adóügyi ombudsman? (Dr. Vámosi-Nagy Szabolcs), www.adozona.hu

Jogsabály rövidítések :

- **(rég Art.)** 1990. évi XCI. Törvény az adózás rendjéről
- **(Art.)** 2003. évi XCII. Törvény az adózás rendjéről
- **(Ket.)** 2004. évi CXL. Törvény a közigazgatási eljárási szabályokról
- **(Szja)** 1995. évi CXVII. Törvény a személyi jövedelemadóról.

- **(Pp.)** Polgári Perrendtartás, 1952. évi III. törvény
- **(Jat.)** 1987.évi XI. törvény a jogalkotásról.